

CUVINTE DUHOVNICEŞTI

Scrisorile Avvei Ammoná (I)

De la Avva Ammoná, ucenic al Avvei Antonie cel Mare, ne-au rămas în *Pateric* unsprezece apoftegme, adică scurte cuvinte de învăţătură către ucenicii care i le-au cerut. Acestea nu este însă întreaga sa „operă”. Aceştia moşteneşti nu este mai adaugă patru sprezece. Scrisorile, venind din secolul al IV-lea, ca şi apoftegmele, ne aduc aroma gândirii creştine originale din cea mai adâncă vechime, al unui mare trăitor al virtuţilor creştine, care îşi trăgea învăţăturile doar din trei surse: din Sfânta Scriptură, manuscrisele cărora erau hrana de căpetenie a pustnicilor, din poveştele părintelui lui duhovnicesc, şi din propria lui experienţă de viaţă pe căile desăvârşirii.

Noi, acum, ştim multe despre căile desăvârşirii, dar le ştim pe toate din ştiinţa şi experienţa celor vechi. Ei nu le ştiau de la nimeni. Pentru duişii totul era inedit. Ei învăţau totul din lupta cu ispitele, cu demonii, cu propria natură omenescă păcătoasă. Ei descopereau din mers metodele de luptă şi tocmai de aceea, experienţa lor duhovnicească e atât de importantă, nu de interesantă şi de plăină de învăţăminte pentru noi cei de azi. E importantă şi dintr-un alt motiv. Fiind ei cei dintii din istorie care au urmărit realizarea sfinţeniei deosebite de cele ale mărturisitorilor, ei au trebuit să găsească echivalentele paşnice ale mărturisirii Domnului, prin-o altfel de jertfă, dar cu aceeaşi hotărâre şi cu aceeaşi intensitate. Să-şi învingă frica nu de călău, nu de igheon, nu de cezar sau de judecător, ci frica de ei înşişi, de a nu cădea în ispite, în păcate, în apostazie, în deferenţă. Într-un anumit sens, desăvârşirea obţinută de martiri era mai rapidă şi mai sigură. Aceasta care trebuia cucerită zi de zi, în libertate, era mai de durată şi de mai multe ori nesigură, dacă nu era urmărită cu perseverenţă.

Sfinţii pustiei voiau, pe calea lor, să egaleze pe martirii de odinioară. Voiau să ajungă la pacea şi la bucuria lor. La întâlnirea sigură cu Dumnezeu. Credinţa lor nu era mai prejos de a martirilor, dar încrederea credinţei lor era mai de durată. Prin aceasta ei deveneau acum *modele pentru cei care* trebuiau să trăiască creştinismul *toată viaţa*, nu să moară creştin prin-o mărturisire publică, una şi bună, una şi definitivă, una şi mintuitoare pe loc, prin sabia călăului păgîn. Creştinismul îşi făcea acum loc în istorie, în libertate, după edictul Sfântului Constantin cel Mare (313), dar idealul de sfinţenie creştină trebuia să rămână acelaşi, şi sfinţii aceştia retraşi din lume, dar nu în afara lumii şi nu eliberaţi total de chemările lumii, şi-au luat sarcina şi răspunderea de a demonstra că ledalul sfinţeniei e posibil, şi că Dumnezeu îl voinţeşte acum pe alte căi decât pe calea martiriului. Ceea ce nu înseamnă că, în condiţii asemănătoare confruntărilor la care a fost supusă credinţa martirilor, nu trebuia de fiecare dată reactivat martiriul.

Şi mai era o sursă de care beneficiau asceţii, şi

care le recomanda experienţa ca pe o cale încurajată de Dumnezeu, ca să fie model celor mulţi din lume: lucrarea împreună cu ei a Sfântului Duh, cel promis de Mântuitorul. Tot efortul lor spre desăvârşire era să ajungă şi-şi-Lă facă împreună lucrător cu ei pe Sfântul Duh. Ajungerea aici era chiar semnul că sînt aproape de idealul suprem, de Dumnezeu, de Împărăţia Cerurilor care se putea dobîndi încă de pe pămînt. Vom vedea dintr-o scrisoare a Avvei Ammoná, că el se afla deja pe acest nou tărîm: „*Cel care vă scrie a ajuns la aceasta*” (Scris. XII, 4).

Într-o altă scrisoare le promitea ucenicilor săi că le va şi descrie, cînd vor fi făcă către faţă, „starea” aceasta, pe care n-o putea încredinţa hirtiei (Scris. VIII, 3). E evident că făcea aluzie la experienţa asemănătoare a Sfântului Pavel cînd fusese urcat pînă la al treilea cer. Nici el nu-şi putuse descrie experienţa pe hirtie. Tot aşa va face şi Sfântul Antonie cel Mare, părintele duhovnicesc al lui Avva Ammoná, în citeva din scrisorile sale (ex. Scris. III 3, V, 4; VI, 3). Căci şi Sfântul Antonie a scris scrieri, în afara apoftegelor rămase în diferitele tradiţii ascetice orientale.

Sfinţii asceţi ai pustiei nu trebuiesc însă considerate doar modele pentru cei care căutau desăvârşirea, pe urmele lor, în retragere, în izolare. E adevărat că cei care vor să-şi ajungă din urmă trebuie să meargă pe aceleaşi poteci, dar învăţăturile lor au suficiente îndrumări şi pentru cei care, rămaşi în lume, caută să fie buni creştini acolo. De altfel şi experienţa părinţilor duhovnicesci din vremea noastră ne arată că sînt de căutaţi aceştia de mireni. Şi nici unul din ei nu-i învăţa pe mireni să-şi destrame familiile, sau să se facă toţi pustnici. Pentru aceasta, ei nu sînt mai puţin modele şi pentru ei, pentru mireni. Ba chiar, în vremea noastră în care şi monahismul a trecut printr-o anumită criză, se pare chiar că aceşti mari părinţi duhovnicesci contemporani sînt chiar mai căutaţi de mireni, decît de călugări sau călugăriţe! Şi mai trebuie să menţionăm ceva. Nu toţi părinţii duhovnicesci din trecut, şi din vremea noastră, erau pustnici sau măcar călugări. Un Ioan din Kronstadt era preot de mir, un Gheorghe Roşca de la noi care a îndrumat mulţi intelectuali îndată după războiul al doilea mondial, era preot de mir, şi am mai putea pomeni şi pe alţii care sînt încă în viaţă.

Nu trebuie însă să cădem în extrema cealaltă, şi să nu recunoaştem că desăvârşirea avută în vedere de cei mai mulţi dintre marii asceţi era cea care se putea dobîndi în retragere, în pustie. Aceasta să nu însemne însă că din poveştele lor, celorlalţi rămaşi în lume nu li se potriveşte nici una. Acest lucru e la îndemîna oricui să-l discute.

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Supplex Libellus Valachorum — 200

S-au împlinit 200 de ani de cînd a fost trimis Curţii din Viena (*martie 1791*) cunoscutul „Supplex Libellus Valachorum”, cel dintii libellus politic al românilor din Transilvania.

Sub regimul absolutismului habsburgic românii din Ardeal au fost supuşi unui proces de intensă aspirare naţională. Regimul austriac a îngăduit autonomia Transilvaniei, încercînd să o încadreze tot mai strict în tiparele statului absolutist.

Românii din Transilvania, deşi majoritari, au fost marginalizaţi, desconsideraţi, drepturile lor fiereşti de toate naţunile fiind limitate sau chiar anulate. Starea lor de naţiune tolerată, impusă prin legi discriminatorii, nu numai că era un anacronism flagrant în secolul luminilor, dar îi ţinea pe aceştia pe poziţii economice, culturale şi financiare inferioare celorlalte naţiuni.

Datorită monarhiei reformatorice a cuprins marile europene ale secolului al XVIII-lea, situaţia românilor părea să se schimbe. Curtea de la Viena a iniţiat un program de concilierii dintre nobilime şi ţărani. Programul reformator al împăratului Iosif al II-lea a fost bine primit. Apreţind cu sinceritate ideile reprezentanţilor românilor, în principal Corifeii Şcolii Ardelene, întrevădea aici un prilej de declarare a unor acţiuni politice vizînd scoaterea naţiunii române de sub jugul asupritor.

Într-adevăr, Iosif al II-lea, în 1781, a dat un „edict” de toleranţă prin care se acordă tuturor cetăţenilor monarhiei oarecari drepturi individuale şi politice. În virtutea acestui „edict” s-a produs la românii ardeleni o brezire politică şi naţională, urmîrind individualitatea lor etnică.

În urma reacţiunii nobililor, împăratul — înainte de moarte cu trei săptămîni (1790) — şi-a retras edictele de toleranţă anterioare, confirmînd integral privilegiile Ungurilor, Saşilor şi Secuilor. În baza drepturilor fiereşti ei au reacţionat trimiţînd Curţii de la Viena memorii după memoria (suplicii cum se numeau în limbajul vremii).

Frământările pentru obţinerea egalei îndreptăţiri a românilor cu celelalte naţiuni ale Transilvaniei au fost sintetizate într-un cuprinzător memoriu cunoscut sub numele de SUPPLEX LIBELLUS VALACHORUM, lucrare colectivă a intelectualităţii româneşti.

În numele cetăţenilor întregii naţiuni din Transilvania, Supplexul cerea următoarele: naţiunea română să fie reaşezată în toate drepturile civile şi politice de care a fost despuiaţ; să se steargă muririle jignitoare pentru români de: admisi, toleranţi în ţară; clerul, nobilimea şi oamenii de rînd dintre români să se bucure de aceleaşi drepturi ca şi categoriile respective ale celorlalte naţiuni; românii să fie admisi în

(Continuare în pag. a 4-a)

Prot. Ieremia B. Ghiţă

NICOLAE TITULESCU

La 17 martie s-a împlinit o jumătate de veac de cînd a trecut în eternitate departe de ţară, în exil în sudul Franţei, Nicolae Titulescu, cel mai mare diplomat român şi în acelaşi timp unul dintre cei mai renumiţi din lume. Multe dintre ideile sale cu privire la independenţa, suveranitatea, integritatea teritorială susţinute cu tenacitate şi-au păstrat valabilitatea pînă în zilele noastre.

După absolvirea în mod strălucit a studiilor juridice la Paris, devenind profesor suplinitor de drept civil, la Universitatea din Iaşi, la numai 22 de ani, iar în 1909 se bucură de aceeaşi catedră la Bucureşti. La Iaşi îşi începe atît activitatea ştiinţifică cît şi cea publicistică (a debutat la „Cronica” din Bucureşti), iar în 1907 editează citeva numere din ziarul propriu „Tăranul”, în paginile căruii trata situaţia economică şi socială a ţărănimii, dînd dovadă de multă înţelegere faţă de ţăranii răsăului, atunci

cînd unii dintre ei i-au pricinuit mari pagube pe moşia sa.

1912 reprezintă un an de cotitură, intrucît intră în viaţa politică ca deputat de Romaşi din partea Partidului conservator-democrat condus de Take Ionescu. Datorită talentului oratoric în scurt timp cucereşte stima mai multor partizanilor cît şi a adversarilor. Iată ce declara Take Ionescu, unul dintre cei mai mari oratori, despre Nicolae Titulescu: „Un mare, un extraordinar talent s-a ridicat la tribuna românească, şi acest talent este al nostru. Nu numai că Titulescu a făcut ierî începutul cel mai strălucitor în istoria elocinţei parlamentare a României dar acest început l-a clădit deopotrivă gînditor şi orator.”

Odată cu intrarea României în război de partea Antantei, N. Titulescu a sprijinit din toate

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Sofronie

BUNAVESTIRE

„Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău”

(Luca 1, 38)

Istoria mîntuirii este punctată, din vreme în vreme, cu momente mari, unice. Astfel de momente este Bunavestire. Ea cuprinde iniţiativa lui Dumnezeu pentru mîntuirea omului. Cît şi răspunsul fapturii omenesci la apelul dumnezeiesc. De aceea, ca să ne dăm mai bine seama de semnificaţia adîncă a Bunevestirii o încadrăm în referatul biblic privitor la neascultarea lui Adam. Într-o astfel de încadrare vom zăbovi, îndeosebi, asupra răspunsului, într-o smerită ascultare, pe care Sf. Feocioara l-a dat căpeteniei îngerilor, a arhangelului Gavriil: „Fie mie după cuvîntul tău!”

1. Există o legătură istorică între Dumnezeu şi om, între ascultarea şi neascultarea omului de cuvîntul dumnezeiesc, între creaţie şi mîntuire. „Precum prin căderea şi neascultarea unui singur om, Adam, a venit moartea pentru toţi oamenii” (Rom. 5, 12), tot aşa, prin harul Unuia singur, a venit rîscumpărarea care dă viaţă tuturor oamenilor (Rom. 5, 17—19).

Adam este părintele familiei neamului omenesc. În el se află toţi oamenii. Orice ascultare sau neascultare a lui este solidară cu toţi urmaşii. Prin neascultarea lor, protopărinţii introduc în existenţă vrăjmaşia naturii, iar în firea omenescă moartea sufletească urmată de moartea trupească şi osînda veşnică.

Urmările neascultării, ale ieşirii omului din armonie cu Dumnezeu, nu sînt însă menite să dureze veşnic. Osînda nu trebuie considerată ca o pedeapsă pentru totdeauna. Căci însuşi Dumnezeu a zis: „Vrăjmaşie voi pune între tine şi femeie, între sămînta ta şi sămînta ei. Aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcîiul” (Fac. 3, 15). Reţinînd această primă veste bună, Protoevghelul, Adam a rămas în nădejdea că Dumnezeu va preschimba tot răul în mijloc de mîntuire. De aceea, păstrînd perspectiva mîntuirii, el dă ceea ce prin care a venit păcatul în lume nu numele de „moarte”, ci Eva, adică viaţa, „maică a tuturor celor vii” (Fac. 3, 20).

2. În aceste speranţe a mîntuirii, patriarhii, dreptii şi profeţii Vechiului Testament suportă toate greutăţile, durerea şi moartea trupului ca pe un leac firesc îngăduit de Dumnezeu celor bolnavi. Căci, potrivit Sf. Scripturi, moartea a venit „ca să nu fie nemuritor păcatul”. Cugetînd ei, patriarhii, asupra „cotelui morţii” au valorificat, pilduitor, posibilitatea de-a rămîne în dialog ascultător cu Dumnezeu.

Ascultînd de cuvîntul lui Dumnezeu, patriarhul Noe construieşte o corabie în care se salvează pe sine şi pe al săi de la moarte prin inec. Pentru ascultare şi smerenie patriarhul Avraam, care se socotea pe sine „pămînt şi cenuşă” este binecuvîntat în urmaşii săi

Pr. Gh. Răţulea

Cateheză la Sfînta Taină a Pocăinţei

I. Pregătirea apercipientivă

Cunoscînd slăbiciunile firii omenesci supusă păcatului, Mîntuitorul, pe lîngă Taina Botezului, a Mirului şi a Euharistiei, a mai instituit încă un mijloc de dobîndire a harului divin spre înăsătorirea firii căzută în păcat.

II. Anunţarea temei

Aceasta este Taina Pocăinţei, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

În general pocăinţa exprimă regretul faţă de o faptă rea săvîrşită, adăp expresie vinovăţiei ce apasă conştiinţa, datorită păcatului. Acest regret se îndreaptă spre Dumnezeu sub forma căinţei, în scopul dobîndirii iertării aductoare de linişte şi pace sufletului. În felul acesta, pocăinţa este întîlnită la toate religiile, exteriorizată în forme deosebit de variate. Pregătirea „calei Domnului”, pocăinţa era tema predicii Sfîntului Ioan Botezătorul. Chiar şi Mîntuitorul îşi începe activitatea Sa cu cuvintele: „Pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerurilor” (Matei 4, 17). Altfel spus, întîmpinîţi împărăţia lui Dumnezeu nu oricum, ci prin schimbarea vieţii, a modului de a gîndi, de a simţi, de a voi, de a făptui...

Pe lîngă acest aspect, Mîntuitorul imprimă pocăinţei şi un caracter special, deosebit de cel cunoscut pînă la El, şi anume cel

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot prof. Sorin Cosma

Adunarea generală a Consiliului Ecumenic al Bisericii

— Canberra, Februarie, 1991 —

La Canberra, capitala Australiei, a avut loc între 7 şi 20 Februarie a.c. cea de a 7-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericii. 311 Biserici membre din întreaga lume, la care s-au adăugat alte 5 noi Biserici ce au devenit cu această ocazie membre ale Consiliului Ecumenic au dezbatut tema principală a Adunării, intitulată: „Vino Duhule Sfinte, înnoieşte creaţia Ta”. Pentru prima dată Consiliul Ecumenic al Bisericii şi-a ales ca temă pentru o adunare generală un aspect al pneumatologiei, o temă legată de Duhul Sfînt, cea de a treia persoană a Sfintei Treimi. Tema însăşi ca şi titlul ei, împreună cu cele ale subtemelor au fost inspirate din Tradiţia ortodoxă, fiind împrumutate din diferite rugăciuni sau luate direct din Sfînta Scriptură.

În meditaţie, rugăciune şi reflecţie teologică, delegaţii Bisericii s-au aplecat asupra temei, căutînd mesajul teologic ca pe o speranţă salvatoare a omului şi a creaţiei ameninţată de distrugere. Cauza acestei situaţii devinută catastrofală este păcatul sub diferitele lui forme, care implică suferinţă. Redresarea situaţiei presupune un nou stil de viaţă, care trebuie să aibe la bază pocăinţa şi întoarcea la Dumnezeu. O reînnoire a vieţii omului va duce la o reînnoire a naturii, a creaţiei în general. Din punct de vedere teologic între om, ca parte a creaţiei şi restul acesteia a fost stabilit de la început, prin voinţa Creatorului, un raport armonios de interdependenţă. Căderea omului în păcat a atras după sine şi degradarea creaţiei ca o consecinţă firească a raportului amintit. Restabilirea dimensiunii spirituale a relaţiei omului cu Dumnezeu va duce la o reconciliere spirituală a naturii şi a creaţiei în totalitatea ei. Îndemnul dat strămoşilor noştri

logic. Expresia „stăpîniţi pămîntul” a fost privită mult timp ca un îndemn la dominare, la supunere oarbă, la exploatare iraţională, fapt ce a condus la distrugerea armoniei dintre om şi creaţie. Creaţia a fost privită ca obiect opus individului puternic, înarmat cu tehnica cea mai modernă, pornit să cucerească, să domine, să supună. Dîndu-şi seama de consecinţele unei astfel de interpretări, exegeza actuală priveşte cuvintele: „supuneţi pămîntul” dintr-o perspectivă spirituală. Este vorba de creaţie ca mediu de desfăşurare a activităţii omului, acesta fiind el însuşi parte a creaţiei. Raportul dintre om şi semenii, dintre om şi natură este dominat în noua interpretare teologică de aspectul spiritual, responsabil şi raţional, fapt pentru care omul a fost numit coroana creaţiei. În acest raport, creaţia nu este obiect ci partener, iar relaţia dintre cei doi trebuie să oglindască armonia partenerilor ce se cunosc, se înţeleg, se ajută şi se respectă reciproc. Pocăinţa şi întoarcea spre Dumnezeu trebuie să ne ducă la o nouă înţelegere a creaţiei şi la invocarea: Duhule Sfinte, dă-tătorule de viaţă, păstrează creaţia Ta, a constituit tema secţiei iniţiale. Un raport nou între om şi natură, între economie şi ecologie, bazat pe dreptate, pace şi păstrarea creaţiei trebuie găsit şi promovat.

Aspectul „Duhul Adevărului, eliberează-ne”. a fost tema secţiei a doua, în care libertatea a fost privită ca un dar deosebit al Duhului Sfînt şi în acelaşi timp ca o chemare, ca o vocaţie. În Isus Hristos şi prin puterea Duhului Sfînt sîntem eliberaţi de păcat şi în acelaşi timp devenim liberi faţă de forţele răului ca şi de ori ce fel de autoritate abuzivă, de opresiune şi tentaţia de dominare, de aspirare şi înşelare a semenilor. Duhul Adevărului

(Ioan 16, 13) ne oferă o nouă viziune a lumii, ne ajută să mărturisim şi mai ales să trăim Evanghelia libertăţii, recunoscînd drama pe care o experimentăm în diviziunea actuală a Bisericii. Acelaşi Duh Sfînt ne ajută să recunoaştem neadevărul, iar faptul că mulţi dintre noi sînt prizonierii diferitelor forme de nedreptate ne face să fim atenţi la „suspinul creaţiei” (Rom. 8, 22) şi ne deschide calea spre o lume mai dreaptă.

Ordinea existentă în lume nu este deloc multumitoare, pentru că ea duce la dominare economică

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. dr. Mircea Basarab, München

Scrisorile Avvei Ammoná (I)

(Urmare din pag. 1-a)

cearnă, să-l priceapă. Și va vedea oricine cât de mult are de folosit din învățătura lor.

După ce va fi urmat Sfântului Antonie în fruntea obștii de eremiți din pustia sketică, care și-l revendi-ca drept stareț, Avva Ammoná a cedat locul *Avvei Pitirion* (Historia Monachorum, XV, Bruxelles, 1971, p. 111), el devenind probabil episcop de *Oxyrynch*, după cum ne informează un mss. siriac aflat la Vatican (Vat. 126, din anul 1223). S-ar putea deci ca cele 14 scrisori către ucenicii din pustie să le fi scris din calitate sa de episcop. Pe vremea aceea, din ferice, se mai întâmpla ca monahi îmbunătățiți duhovnicește, trăitori din fragedă tinerete în pustie, deci fără academii și doctorate (vezi scris VIII, 2 și XIII, 6), să fie aleși episcopi și peste mireni, dar fără să-și uite îndatorirea de părinți duhovnicești ai celor rămași în pustie, pe care îi vizitau și le scriau scrisori, precum făcea Avva Ammoná.

E și aceasta o dovadă în plus, că nevoitorii din pustie erau modele și pentru mireni, și că mireniții căutau și-i aduceau între ei, când socoteau că le pot fi de folos. Asemenea cazuri mai sînt totuși și în zilele noastre, cînd monahi ajunși episcopi nu uită să se întoarcă, măcar pe calea scrisului, către frații lor din mănăstiri!

Din scrisorile Avvei Ammoná vom căuta să desprindem cu deosebire două idei: 1. *Care erau mijloacele pe care le-a identificat el ca mijloace deschizătoare de suflet pentru primirea Duhului Sfînt?* și 2. *Care erau roadele care se obțineau prin acele mijloace, și în ce „stare” nouă îl ridicau ele pe cel care le practica?*

Cred că din aceste două teme, destul de risipite în cele 14 scrisori, dar pe care noi le vom desprinde și vom încerca să le sistematizăm, vor avea de învățat cite ceva și monahii, și mireniții, fiecare alegîndu-și-le pe cele specifice lor. Dom Bernard Outtier și Dom Lucien Regnault, călugări de la Solesmes (Franța), cred că scrisorile Avvei Ammoná conțin o anumită prospețime și autenticitate, care vine din viața de toate zilele a monahilor simpli, și nu sînt încă tributare intelectualelor, care vor popula mai tirziu pustii, și vor încerca scheme și sistematizări, citîndu-l în această privință pe Evagrie (*Lettres de Pères du désert*, 1955, Ab. de Bellefontaine, p. 9, 10).

Observația mi se pare pertinentă. Cînd au apărut sistematizările și schemele, și cînd s-a născut chiar o disciplină numită *Ascețică și Mistică*, cu trepte și metode, a apărut și pericolul transformării a ceea ce era geniu și simplu, viață și luptă duhovnicească, într-o metodă mecanică de care, oricît am vrea să ne eliberăm, nu putem, și astfel, fără voia noastră și împotriva adevărului, intrăm într-o competiție nepotrivită cu yoga, cu zen și cu alte practici orientale cu care nu avem mai nimic în comun. Căci asceza și mistică creștină, ortodoxă îndeosebi, nu urmărește liniștea vidului, ci liniștea plină a minții, a comuniunii cu Dumnezeu.

Avva Ammoná vine așadar de dinainte de nașterea sistemelor, a metodelor, a școlilor, și e prin urmare cu atât mai interesant. E dinainte nu numai de Evagrie, dar și de Grigorie Sinaitul, și de Simion Noul teolog și de Grigorie Palamas și de Paisie Velicovoschi și de toată mistică rusă din secolul al XIX-lea. În mod sigur n-a citit nici un tratat de *Ascețică și Mistică*, așa că nu va urma în scrisorile sale treptele formale pe care le indică acestea pentru atingerea îndumnezeirii, a lui *Theosis*. Poate de aceea el nici nu vorbește despre asceza. E drept însă că îi dă alte nume. O descoperise deci. Singur. Ceea ce înseamnă că, la vremea lor, pentru rațiuni de studiu mai mult decît de îndrumare duhovnicească, și treptele din tratate își au rosturile lor. Și-l au pentru că prea sîntem obișnuiți să gîndim în scheme și să ne organizăm astfel gîndirea și cunoștințele. Viața duhovnicească însă, cea trăită, rămîne mereu în afara schemelor și a sistemelor, în seama părintelui duhovnicesc și a celui ce se constituie în ucenic, uitînd de orice schemă și de orice sistem, dacă cumva au luat cunoștință de așa ceva înainte de a porni la drum. Vom vedea că tot cam în felul acesta gîndea și Avva Ammoná. Ceea ce, din nou, nu vrea deloc să desființeze experiențele ulterioare — sperăm să ne referim și noi la ele, mai tirziu — dar e bine să știm ce le-a stat la bază, cum a fost la început, cînd doritorii de desăvîrșire nu aveau în față decît Sfînta Scriptură, în special Noul Testament, dar nu numai pe el, și, dintre cei cu o experiență asemănătoare pe Sfîntul Pavel, care e, de fapt, imboldul, impulsul, părintele misticilor. El cumulează experiența luminii de pe drumul Damascului, cu urcarea pînă în al treilea cer. E drept că și Sfîntul Ioan a fost pe Tabor, și că și experiența lui împreună cu a celorlalți doi a fost valorificată în mistică ulterioară ortodoxă, cînd s-a ajuns să se teologizeze despre lumina și energiile necreate, mai ales în secolul al XIV-lea (Grigorie Palamas).

Pornind de la scrisorile Avvei Ammoná, să încercăm să aflăm cu ce s-au confruntat la început primii asceți din pustie? Care le-au fost primele obstacole? Cu ce au trebuit să lupte îndeosebi și cum și-au dobîndit și și-au apărut virtuțile, ca să se facă plăcuți lui Dumnezeu și să intre în ceața sfinților? Căci *pustia asta a fost: o școală a sfințeniei*. Și pentru totuși a fost obligatoriu *Abecedarul*, înainte de a ajunge la treptele mai înalte. Avva Ammoná a fost, ca ucenic al marelui Antonie, unul din primii profesori. Scrisorile pot fi considerate ca un astfel de *Abecedar* al inițierii în viața duhovnicească, dar și ca un curs de sinteză, prin corespondență, după ce a trebuit să ia în primire o episcopie. Putem presupune că și ucenicii îi scriau, deși scrisorile lor nu s-au păstrat. Dar vîzînd textele scrisorilor lui, constatăm ușor că era bine informat și că nu le dădea numai sfaturi în *general*, ci adesea se referea la situații anume, oferindu-le soluții sau promițîndu-le vizite, atunci cînd cauzele în discuții erau mai grele. Sau, dacă nu-i scriau, în orice caz din cînd în cînd îl vizitau, și îi povesteau despre traiul și problemele lor duhovnicești.

a. *Căderea în ispite*, de care s-au lovit de la bun început, a fost prima plîngere pe care i-o vor fi adresat ucenicii, întrebîndu-l cum să scape de ele. Bătrînul nu se arată nici surprins, nici scandalizat: „Știu că vă doare inima — le scrie el — pentru că ați căzut în ispite, dar dacă le veți suporta cu curaj, veți avea bucurii”. Și le explică cu răbdare că ispitele sînt inevitabile, că ele se întîlesc pe măsura progresului pe care îl fac în virtute, că sfinții toți au trecut prin astfel de încercări, și că fiecare binecuvîntare a lui Dumnezeu sub forma vreunui dar e de îndată contracarată de o intervenție a „dușmanului”, ca să-l facă să se piardă darul acela. Îi îndeamnă să-și aducă a-minte că și Iacov, cînd a fost binecuvîntat de ta-

tăl său, a fost urît de Isav și acesta s-a gîndit să-l omoare, dar Domnul l-a salvat (Fac. XXVII, 41 și urm.).

Avva Ammoná îi mai încredințează pe ucenici că dacă îi luptă ispitele, înseamnă că Dumnezeu îi are în atenție. Să se roage (Iac. V, 13), căci toți sfinții au apelat la Dumnezeu cînd s-au aflat în ispite. Și să fie siguri că nimeni nu va fi ispitit mai presus de puterile lui de rezistență, și de capacitatea de a le învinge (I Cor. X, 13). El le aduce aminte că chiar Avva Antonie a spus că nimeni nu va intra în Împărăție fără să fi trecut prin ispite.

Cu acest prilej Avva Ammoná enunță și un principiu care va deveni apoi firul roșu al întregii strategii a luptei pentru desăvîrșire, unul din pilonii din totdeauna ai spiritualității ortodoxe: „*pentru a înainta în viața duhovnicească, supuneți-vă îndrumătorilor voștri*”, adică duhovnicilor (Scris. IX, 3). Numai așa vor depăși ispitele și nu vor cădea în starea acelora care poartă doar haina, chipul din afară, dar îi neagă virtutea (I Tim. III, 5).

Despre toate cele de mai sus, Avva Ammoná vorbește în Scrisoarea a IX-a. În Scrisoarea a XI-a devine mai specific și se referă la o anumită ispită care îi chinuia pe unii din ei, și anume aceea de a pleca de acolo de unde erau, de a-și schimba locurile de nevoință. Se știe că vechii nevoitori ai pustiei puneau mare preț pe statomnicie. Aceasta era proba răbdării, a mulțumirii cu ce aveau, și cu locul în care erau, că doar nu aveau pe pămînt cetate stătătoare, și nu plăcerea locului era ceea ce era de căutat. Și Avva Antonie numise ca una din cele trei condiții de a plăcea lui Dumnezeu: „*ori în ce loc vei ședea, să nu te miști degrabă*” (Pateric, Antonie, 5). O apoteogmă asemănătoare ni s-a păstrat și de la Avva Ammoná:

„*Unor frați li s-a întîmplat o scîrbă la locul lor, și vîrînd să-l părăsească s-au dus la Avva Ammoná. Și iată bătrînul mergea cu corabia pe apă și vîzîndu-i umblînd pe marginea rîului, a zis corăbierilor: Scoateți-mă la uscat! Și chemînd pe frați le-a zis lor: Eu sînt Ammoná la care voîți să mergeți. Și mîngîindu-le inimile lor, i-a făcut de s-au întors înapoi de unde ieșiseră. Căci nu aveau pricină de vătămare de suflet, ci scîrbă omenească*” (Pateric, Ammoná, 5).

E drept că unii Bătrîni îndemnau și la schimbarea locului, dar numai atunci cînd li se puneau mîntuirea în primejdie, din cauza locului inundat de ispite de neînțelatură. Ceea ce nu era cazul cu acești frați. Aceștea aveau unele neînțelegeri între ei sau cu alții, care le provocau doar „*mîhnire omenească*”. Avva Ammoná le-a scris în Scrisoarea XI-a: „*Dacă veți pleca acum, nu veți mai face nici un pas înainte în viața voastră duhovnicească, pentru că nu urmăriți voia lui Dumnezeu. Plecați de lîngă părintele care îndrumă sufletele voastre și el nu va pleca cu voi... Și dacă urmărim voiele noastre, Dumnezeu nu va mai trimite puterea Sa, care face pe tot omul să înainteze*”.

Bun psiholog, Avva Ammoná știa că ei pretextau în sinea lor că, plecînd, urmăresc progresul lor sufletesc, de aceea le revine posibila întîmplinare, arătîndu-le că se află în eroare: „*Eroarea credincioșilor și iluziile lor se justifică întotdeauna prin pretexte de progres*”. Și pe Eva diavolul a înșelat-o cu pretextul că de vor mîncă, ea și Adam, din pomul oprit „*vor fi ca Dumnezeu!*” (Fac. III, 5). Și apoi Avva Ammoná le dă ucenicilor și un exemplu din Proverbele lui Solomon: „*Unele căi sînt drepte în ochii omului, iar sfîrșitul lor sînt căile morții*” (Prov. XIV, 12), tristețea și rușinea.

Prin aceasta voia să-i aducă la ascultare de duhovn. Și cum ei îl socoteau chiar pe dînsul duhovnicul lor, îi roagă să nu plece pînă cînd nu va veni el la dînsii să stea de vorbă: „*Nu vă îndepărtați pînă ce voi veni eu la voi*”. Și ca să-i convingă le dă o asigurare: „*Căci în această privință eu cunosc mai bine decît voi voiața lui Dumnezeu*”. E interesant mai departe cum explică Bătrînul că se ciștigă cunoașterea voinei lui Dumnezeu: „*Dacă omul nu renunță la toate voinele sale și nu se supune părinților săi după Duh, nu poate înțelege voiața lui Dumnezeu. Și chiar dacă ar înțelege-o, îi va lipsi puterea de a o împlini*” (Scris. XI, 2, 4).

Era desigur o explicație, dar și un îndemn. „*Căci dacă eu, părintele vostru, nu m-aș fi supus mai întîi părinților mei duhovnicești, Dumnezeu nu mi-ar fi descoperit voiața Sa*” (Scris. XI, 5).

b. *Lupta cu propria voiață* a fost resimțită de la început de cei retrași cu scopul de a se desăvîrși. Dar cu cine exercitau ei această renunțare, de vreme ce se aflau în pustie? Cunoscutul specialist în spiritualitatea orientală, I. Hausherr, crede pe bună dreptate că cea care punea în ordine lupta cu propria voiață era ascultarea de duhovnic (*Direction spirituelle en Orient autrefois*, Roma, 1955, p. 163). Dacă n-ar fi existat duhovnicul, cum și-ar fi controlat ucenicul starea voii sale, renunțarea la ea, sau afirmarea ei? Isihia, singurătatea, liniștea, cel puțin în stadiul de ucenicie, presupune existența a cel puțin doi. Unul singur putea greși fie prin exces de libertate, fie prin exces de renunțare. Și într-un caz și în celălalt își făcea voia sa.

Așadar vom constata încă o dată că prezența duhovnicului în procesul desăvîrșirii creștine e atestată din cea mai adîncă vechime.

Cum a apărut cel dintîi duhovnic? Află oricine trece prin viața Sfîntului Antonie cel Mare, așa cum a fost ea scrisă de Sfîntul Atanasie al Alexandriei. Avva Ammoná îi fixează însă și originea biblică. Într-un cuvînt din Pateric citim: „*A fost întreat Avva Ammoná: care este calea cea strîmă și îngustă?*” Și răspunzînd a zis: „*Calea cea strîmă și îngustă este aceasta: să-și sciească cineva gîndurile sale și să-și taie voiele sale pentru Dumnezeu*”. Aceasta este ceea ce s-a zis de Apostoli: „*Iată noi am lăsat toate și am venit după Tine*” (Matei XIX, 27, Pateric, Ammoná, 11). Prototipul duhovnicului este însuși Mîntuitorul.

Într-una din scrisori Avva Ammoná descrie rolul duhovnicului nu numai ca învățător, sau ca unul care „*taie voia*” ucenicului, spre a-l disciplina, ci îl descrie ca model de imitat, și pleacă chiar de la el însuși. *Veți progresa în măsura în care mă veți imita*. Și mai departe se explică: „*Cer lui Dumnezeu ca ceea ce mi-a dat mie, părintele vostru, să vă dea și vouă, și mă rog să vă pot descoperi și celelalte taine pe care nu vi le pot descoperi prin scrisoare*”. Și îi roagă la sfîrșit să nu primească în inimile lor gînduri de îndoială (Scris. VIII, 1) în legătură cu aceasta.

Dar Scrisorile Avvei Ammoná ne vor mai spune încă multe alte lucruri, atît despre dușmanii lucrării desăvîrșirii creștine, cit și despre roadele biruinței nevoitorilor. La ce pot ei ajunge, și de ce daruri dumnezeiești se pot învrednici. Ne vom mai întîlni așadar cu Avva Ammoná.

Adunarea generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor

(Urmare din pag. 1-a)

la așezarea lor în rai: „Fiți roditori și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți...” (Gen. 1, 28) a fost adeseori fals interpretat din punct de vedere teologic, fără să țină seama de problema ecologică, a mediului înconjurător, provocînd migrații masive și se termină de multe ori prin conflicte armate, prin războaie. Ca și creștinii, noi tindem spre o lume în care să fie respectată pacea, dreptatea, libertatea și prin acestea să fie salvată creația de la distrugerea iminentă în fața căreia se găsește acum.

Secția a treia și-a desfășurat lucrările sub titlul „Duhul unității, împacă poporul Tău”, subliniînd faptul că Dumnezeu ne-a împăcat cu El în Iisus Hristos, încredințîndu-ne și nouă misiunea împăcării (2 Cor. 5, 18). Titlul temei reprezintă o invocare a Duhului Sfînt ca ajutor în surmontarea diviziunilor existente ce ne împiedică să ajungem la unitate, la comuniune. Împăcarea, reconcilierea se împlinesc ori de cîte ori recunoaștem, asemenea lui Zahau vameșul că am comis nedreptate și sîntem dispuși să reparăm, să îndreptăm păcatul nostru față de aproapele prin faptă bună. Împăcîndu-ne cu Dumnezeu și cu oamenii facem posibilă realizarea unității, a comuniunii noastre cu Duhul Sfînt. Împăcarea are la bază participarea noastră la viața comunitară a lui Dumnezeu întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt. Creștinii trebuie să fie uniți cu Dumnezeu și unii cu alții prin domnia lui Iisus Hristos și puterea Duhului Sfînt. Biserica nu este altceva decît o pregustare a comuniunii noastre în Dumnezeu.

Unitatea Bisericii, kolonia se exprimă în mărturisirea comună a credinței apostolice, într-o viață sacramentală comună, al cărei început îl constituie un singur botez pentru a se ajunge la celebrarea în comun a Euharistiei. Este vorba deci de o viață comună în care recunoașterea tainelor și reconcilierea membrilor joacă un rol preponderent. O comunitate reconciliată și reinnoită prin puterea Duhului Sfînt constituie scopul și misiunea Bisericii. În multe părți însă religia a devenit sursă a discordiei, a neînțelegerii, alimîntînd numeroase conflicte.

În sfîrșit, ultima secție a avut ca temă „Duhurile Sfinte, transformă-ne în se sfîntește” pornind de la chemarea Sf. Pavel, care ne îndeamnă să nu ne „potrivim cu acest veac”, să nu încheiem compromisuri cu lumea prezentă, ci, păstrîndu-ne afinitatea spirituală, să putem cunoaște voia lui Dumnezeu, care duce la transformarea și sfințirea noastră. Întreaga spiritualitate creștină este înrădăcinată în Taina Botezului care ne aduce amînte și în care trăim moartea și învierea lui Hristos. Prin Botez, noi murim și înviem cu Hristos, murim păcatului și înviem, chemați fiind prin puterea Duhului Sfînt pe care-L primim cu această ocazie, la o viață nouă. În teologia ortodoxă,

Duhul Sfînt nu este despărțit de celelalte persoane ale Sf. Treimi, de Tatăl și de Fiul. Duhul Sfînt este puterea lui Dumnezeu ce dinamizează Biserica pentru ca aceasta să-și poată îndeplini misiunea. Sf. Scriptură deja face distincția clară între Duhul Sfînt și alte duhuri binefăcătoare sau demonice (I Ioan 4, 1—6). Duhul Sfînt porcede de la Tatăl și este trimis în lume de către Fiul, în suflînd și conducînd comunitatea creștină de la Rusali și pînă la sfîrșitul veacurilor la tot Adevărul, ajutînd-o să-l înțeleagă și sfințînd-o prin darurile Sale. Sfîntul Duh este cel ce însuflețește trupul lui Hristos, poporul lui Dumnezeu spre o viață nouă, sfințîndu-l și arătîndu-l ca semn bineplăcut lui Dumnezeu printr-neamuri. Această transformare a poporului lui Dumnezeu, a Bisericii, din care face parte toți membrii ei, mireni și clerici, trebuie să ne facă sensibili față de cei în suferință, de cei marginalizați.

2. Ca și altă dată, în situații similare, tema principală a trebuit să facă loc unor aspecte și preocupări actuale. Rînd pe rînd, delegații și-au exprimat îngrijorarea față de războiul din Golf Persic, care a urmărit aproape ca o umbră lucrările Adunării. Aborigenii, populația băstinașă a Australiei, ne-au făcut atenți asupra culturii lor amenințată cu pieirea și asupra drepturilor lor din ce în ce mai restrîns; un aspect al nedreptății sociale și politice, care a dominat intrunirea de la Combera. Problema discriminării rasiale și a apartheid-ului față de care Adunarea a fost sensibilizată de delegațiile Bisericii din Africa a apărut, de asemenea, pe ordinea de zi. Tot o problemă de mare actualitate a constituit-o și îngrijorarea participanților din Oceanul Pacific, amenințați în existența lor de experiențele nucleare și de faptul că regiunea devine un depozit mondial de arme și reziduri nucleare ce prezintă un permanent pericol pentru viața oamenilor și mediului înconjurător.

„Oceanul păcii” a devenit un „Iac nuclear” cu repercursiuni ecologice catastrofale. N-au lipsit din preocupările Adunării nici conflictele interne ale Uniunii Sovietice: Țările Baltice, Ucraina și problema Uniatismului, Georgia sau nemulțumirile din Armenia. Participarea în număr mare a femeilor a avut ca urmare impunerea unor delegate în Comitetul Central al Consiliului Ecumenic, precum și discutarea unor aspecte legate de participarea femeii în viața Bisericii și a societății. Cu bucurie a fost salutat și mișcarea ecumenică a tineretului precum și perspectiva Adunării mondiale a tinerilor și studenților prevăzută pentru anul 1992.

3. Adunarea de la Combera a apărut multora ca lipsită de o linie teologică precisă. Cuvîntul criză a survenit adeseori în discuțiile din pauzele ședințelor. Ortodocșii au depus în scris chiar cîteva din reflecțiile lor.

NICOLAE TITULESCU

(Urmare din pag. 1-a)

puterile realizarea idealului național, în vederea realizării unității tuturor românilor într-un singur stat. În timpul refugului autorităților la Iași, Titulescu a fost numit ministrul finanțelor (Iulie 1917—ianuarie 1918).

În vara anului 1918 s-a îndreptat spre Paris. La 6 septembrie s-a constituit Consiliul Național Român ce-l avea președinte pe Take Ionescu, iar membrii erau: O. Goga, Traian Vuia, N. Titulescu, C. Mille și alții. În continuare a rămas ca expert în delegația României care a participat la lucrările Conferinței de pace de la Paris, iar din martie 1920 la propunerea lui Take Ionescu devine prim delegat și astfel își începe cariera diplomatică, pregătînd încheierea păcii cu Ungaria. La 4 iunie 1920 N. Titulescu semnează tratatul de pace de la Trianon, prin care se recunoștea unirea Transilvaniei cu România.

Imediat după ce a raportat acest succes a fost numit ministru al finanțelor, funcție ce-a deținut-o aproape doi ani, în timpul căreia s-a străduit să reglementeze unele relații financiare cu anumite state din Occident și îndeosebi a urmărit reparatiile de război ce le datora Germania țărilor învingătoare. În mai 1922 e numit ministru plenipotențial la Londra și reprezentantul României la Societatea Națiunilor, de acum înainte începînd ascensiunea sa diplomatică.

În toată această perioadă Titulescu a luptat din răspunzător pentru apărarea intereselor României, prin participare la conferințele europene (Conferința interaliată de la Londra, problema optanților unguri, Conferința

de la Lausane — stabilirea regimului navigației prin Bosfor și Dardanele —, pactul Briand-Kellog — tratat general de neagresiune — și altele). De asemenea Titulescu a sprijinit pactele regionale cum au fost de altfel Mica Înțelegere (România, Jugoslavia și Cehoslovacia) apoi: Înțelegerea Balcanică.

Ca o recunoaștere a meritelor sale incontestabile în toamna anului 1930 e ales președinte al Adunării Generale a Societății Națiunilor, cu care prilej a rostit următoarele: „Dați-mi voie să văd în gestul spontan al nume-roaselor delegații care au adus numele meu la președinție, dovada că eforturile constante ale țării mele, de a organiza în pace și muncă, o viață corespunzătoare marilor principii ale Societății Națiunilor, n-au trecut neobservate de dvs.”

După expirarea mandatului de președinte la Societatea Națiunilor e numit în fruntea Ministerului Afacerilor Externe. După luarea puterii de către Hitler în Germania. N. Titulescu întuiește primejdia și caută să se apropie de Uniunea Sovietică, fapt ce i-a atras și animozități. Primul pas a fost făcut cu prilejul semnării cu Uniunea Sovietică a Pactului de definență agresivă, la proiectul căruia Titulescu a colaborat cu Litvinov, ministrul de externe sovietic. În 1934 se merge mai departe stabilîndu-se relații diplomatice cu Uniunea Sovietică, cu condiția respectării intereselor naționale ale României. Despre semnificarea acestui act politic iată ce declara N. Iorga: „E fără îndoială un act de o mare importanță și el cuprinde o asigurare reală pentru România. Prin el vom putea lucra în marginele unei

Prea adeseori, teologia personală, emoțională, de natură populară și în unele cazuri confuză a căutat să se impună în detrimentul teologiei clasice. S-a observat cu durere lipsa unei distincții clare între teologia clasică și teologia contextuală. Preocupați prea mult de ultima, unii au pierdut perspectiva mai largă a primei. Din prima zi încă s-a remarcat o regretabilă confuzie între existența diferitelor duhuri și Duhul Sfînt, primele fiind considerate drept icone ale celei de a treia persoane a Sfintei Treimi. S-a ajuns chiar la forme ale unui sincretism regretabil, în care invocările duhurilor apelor, mărilor și ale pămîntului au fost înșirate alături de Duhul Sfînt sau au fost substituite acestuia. A lipsit deci la unii o teologie precisă a Duhului Sfînt, capitol în care teologia orientală ortodoxă are contribuții remarcabile. Sfîntul Duh n-a fost prezentat de către mulți, așa cum era normal, în legătură cu Tatăl de la care porcede și cu Fiul peste care se odihnește. Pneumatologia a fost adeseori izolată de hristologie și de teologia Sfintei Treimi, greșeală ce s-a continuat apoi în discuțiile ce au avut loc în grupe și subgrupe. Prea adeseori competența a fost trecută cu vederea, dîndu-se prioritate amatorismului, iar exigența exegezei teologice a trebuit să cedeze pasul aspectelor ecologice, politice și sociale ale problemei, fără îndoială importante pentru creștini, dar nu în măsură să suprimă baza teologică.

De asemenea, unii dintre vorbitori n-au reușit să exprime o eclezioologie precisă, ajungîndu-se la confuzii între Biserica și mișcarea contextuală a unei comunități de bază. S-a obiectat în repetate rînduri că însuși referatele ce prezentau sinteza discuțiilor au fost lipsite de o eclezioologie clară, ele conținînd doar elemente ecleziale.

Ortodocșii au regretat diluarea substanței teologice, pierderea ei unei în diletantism sau sufocarea acesteia printr-o accentuare disproporționată a unor aspecte ce decurg din baza teologică. S-a avut chiar impresia că în cadrul lucrărilor s-a manifestat o tendință de a marginaliza însuși mărturisirea de bază a Consiliului Ecumenic, acesta riscînd, printr-o astfel de atitudine, să-și piardă rolul său de instrument în serviciul unității. Numeroase documente ale Consiliului ecumenic, au mai obiectat ortodocșii, n-au o idee clară sau le lipsește cu totul concepția despre un Dumnezeu trinitar, despre mîntuire, despre Biserica, despre om ca chip și asemănare a lui Dumnezeu. Eforturile depuse de Comisia Credinței și Constituție sînt deosebit de apreciate și importante pentru ortodocși, aceștia menționînd în referirile lor înaintate Consiliului faptul că pe viitor Consiliul nu se poate lipsi de marile sinteze teologice elaborate de mai sus amîntita Comisie.

realități cunoscute, pe cînd înainte eram cuprînsi în vagul legendelor. Cine va avea ochii deschiși și bine deschiși, va folosi desigur din învoiala de astăzi, care poate deschide un capitol mai fericit în viața acestor regiuni din estul și sud-estul Europei asupra cărora s-au abătut furtuni fără a-și fi istovit pînă astăzi norii. Ar fi nedrept să nu se recunoască succesul urmărit cu răbdare inteligentă de ministrul nostru de externe și nu vom precupeți feliicitările”.

Datorită relațiilor de amicitie dintre cei doi miniștri de externe s-a ajuns la un moment dat la un acord secret cu privire la recunoașterea unirii Basarabiei cu România de către Uniunea Sovietică, în schimbul unei mari sume de bani. Din păcate în 1936 Titulescu a fost destituit și astfel convenția a rămas în stare de proiect.

În urma mandatului primit din partea regelui, marele diplomat român a negociat cu Litvinov un pact de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică. În urma presiunilor interne din partea dreptei politice, cit și a celor externe — Germania nazistă și Italia fascistă (cele două puteri erau nemulțumite de poziția critică adoptată de N. Titulescu la Liga Națiunilor după agresiunea Italiei asupra Abisinie) Carol al II-lea a fost constrîns să-l destituie din funcția de ministru de externe la 29 august 1936, înlocuindu-l pe un mare amărăciune.

Profund deprimat Nicolae Titulescu se expatriază în Franța, stabilîndu-se la Cannes, unde se stinge la 17 martie 1941, România pierzînd pe cel mai mare diplomat al său. Ultima dorință în testament prevedea să fie înmormîntat la Brașov, doleanță ce nu i-a fost încă satisfăcută.

„Acum este ceasul să ne trezim din somn”

(Rom. 13, 11)

Unul dintre marii bărbați ai Bisericii creștine din epoca ei de aur a Bisericii Universale, când nu se făcea deosebire între Biserica de Răsărit-Ortodoxă și cea de Apus-Catolică, a fost desigur *Fericitul Augustin*, contemporan cu Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Ioan Gură de Aur ș.a.

Aurelius Augustinus s-a născut în anul 354 d.Hr. în orașul Tagaste din provincia romană Numidia din Africa de Nord, astăzi Suk-Ahras, în Algeria. Tatăl său, Patricius, făcea parte din conducerea orașului și s-a încreștinat cu puțin înainte de moarte, în anul 371 d.Hr., iar mama sa, Monica, a fost o femeie cu profunde convingeri creștine și cu o viață pe măsura acestor convingeri. Ea a depus mari eforturi pentru convertirea la creștinism a soțului și fiului ei Augustin, stăruindu-se pe care mai târziu Fer. Augustin a vădă în lucrarea sa „Confessiones” — *Mărturisiri*.

Deși povătuirile, îndemmurile și rugăciunile mamei sale Monica au fost permanente, trăind însă într-o lume în care gândirea și practicile păgâne erau încă în destulă putere, Augustin a avut o tinerețe predominantă de „bucurii” carnale, de „sclavia plăcerilor”, după cum chiar el va spune, cu regret desigur, în „Mărturisirile” menționate. La vârsta de 18 ani având chiar un copil nelegitim.

Tinărul Augustin și-a însușit totuși o cultură bogată, studind în orașul natal, în Madaura din apropierea acestuia și în vestita cetate a Cartaginei. Chemările divine nu s-au stins încă în el, ceea ce s-a vădit de pildă mai ales după citirea unei lucrări a lui Cicero, din care a reținut și simțit desigur că adevărata fericire nu constă în satisfacerea unor plăceri trecătoare, ci în bucuria vieții spirituale. Așa se face că a început să se apropie și de Sf. Scriptură, alunecând însă în erezia manihelilor, în care va rămâne aproape zece ani. Felul în care manihelii explicau originea răului nu-l satisfăcea însă, așa că frământările sale lăuntrice creșteau tot mai mult.

Profesind gramatica și retorica, Augustin a devenit profesor la Tagaste, apoi la Cartagina, de aici la Roma, iar în anul 384 îl găsim profesor de retorică la Milano, când părăsește pe manihelii și începe să asculte predicile Sf. Ambrozie.

Momentul culminant din viața tinărului profesor Aurelius Augustinus, al convertirii sale totale la învătura Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, piatra de hotar a vieții sale, l-a constituit o întimplare care a avut loc în vara anului 386 d.Hr. când, aflându-se în grădina casei în care locuia, a auzit glasul unui copil dintr-o casă vecină care-i spunea: „Tolle, lege” — „Ia, citește”. Luind Sf. Scriptură și deschizând-o la întâmplare, Augustin a dat peste textul din Epistola către Romani a Sf. Apostol Pavel, partea finală a cap. 13, în care se spune: „Înțelegeți porunca vremii, căci acum este ceasul să ne trezim din somn, căci acum mintuirea este mai aproape de noi decât când am crezut. Noaptea a trecut, iar ziua s-a apropiat, să lepădăm dar lucrurile întinericului și să ne îmbrăcăm în hainele luminii. Să umblăm ca la lumina zilei, nu în ospețe și în beții, nu întru desfrânări și întru fapte de rușine, nu întru piznă și pizmă, ci vă îmbrăcați întru Domnul nostru Iisus Hristos și purtarea de grijă a trupului să nu o prefăceți spre poftă” (Rom. 13, 11—14).

În urma acestei speciale iluminări, care a fost și roada rugăciunilor mamei sale, Monica, ce l-a însoțit în aceste peregriări ale sale, Augustin a primit botetul creștin, chiar din partea Sf. Ambrozie, episcopul Milanului sau Mediolanului, cum i se spunea, s-a retras apoi în Africa, pe meleagurile natale, unde-și consacră toată viața slujirii lui Dumnezeu și oamenilor și unde ajunge episcop. În felul acesta, prin viața, prin scrierile multe și variate și prin întreaga sa activitate devine *Fericitul Augustin*, pe care Biserica noastră îl cinstește cu evlavie în 15 iunie din fiecare an.

Am scotit potrivit să aducem în atenția stimulilor noștri cititorii acest scurt fragment din viața *Fericitului Augustin*, acum în vremea Postului Sf. Paști, pentru cel puțin două motive.

Primul este acela că textul Sf. Ap. Pavel din Epistola către Romani care a stat la baza convertirii depline și definitive la Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos a *Fericitului Augustin*, a întoarcerii sale totale de pe cărările lacrimilor mamei sale, aducându-l, ca oarecând Sf. Justin Martirul, pacea sufletului, Biserica noastră, în înțelepciunea și grija sa pentru noi, ni l-a pus spre meditare și nouă, tuturor, chiar la începutul Postului mare în Apos-tolul care se citește la Sf. Liturghie din Duminică lăsatului sec de brânză, anul acesta 17 februarie.

„Înțeleptul merge pe cărarea vieții care duce în sus — citim la Proverbe 15, 24 — ca să ocolească drumul iadului, care merge în jos”. Cuvintele Sf.

Apostol Pavel din Epistola către Romani, puse de Sf. Biserica la poarta intrării în Postul Sf. Paști, constituie și pentru noi, așadar, o chemare de a merge „pe cărarea vieții care duce în sus”, mai ales acum, în această perioadă de specială luminare, în-tărire și zidire lăuntrică, constituie și pentru noi, ca și pentru Fer. Augustin, un clopotel de trezire lăuntrică, de ridicare din amorțea morală în care ne-a aruncat propaganda materialist-atei, trimbi-tată pe toate canalele: presă, radio, televizor, școala etc., generind păcatele grele sociale de care ne cutremurăm în aceste zile și care, până acum aproape o jumătate de secol, erau rarități în viața poporului nostru: peste 1 mil. avorturi în anul 1990, peste 1 mil. de crime așadar, căci, odată conceput omul, este o crimă, fie că-l ucizi la 3 zile, la trei luni sau la o altă vîrstă; aproape alte 800 de alte crime și aproape 500 de tentative de omor; peste 1000 de violuri, peste 2500 de tîlhării și aproape 70 000 de alte infracțiuni, după cum ne spun unele statistici.

Cu adevărat deci „*acum este ceasul să ne trezim din somn*” (Rom. 13, 11), cum ne cheamă atît de stăruitor Sf. Apostol Pavel, „să ieșim din destrămarea în care ne-am confundat — cum potrivit scria de curînd vice-președintele Academiei Române, prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Să alungăm din noi întunecatele puteri care au fost lă-sate să lucreze prea libere în noi, amenințînd echilibrul necesar al puterilor lăuntrice, prin generarea de patimi violente, de ură, de vrajbă, de zavistie, de orgolii și ambiții exacerbate”.

Ne aflăm nu numai în Postul Sf. Paști, cînd auzim de atîtea ori, mai ales în cântările de la stră-nă: „Trecește-te suflele al meu, cel ce dormi”, ci și în prag de primăvară, cînd totul renaște, cînd totul se înnoiește, îmbrăcînd haină nouă și cu-rată, moment potrivit, așadar, ca într-adevăr să ne decidem cu toții, oricine am fi și oricum ne-ar chema, pentru a înnoie, pentru o îmbunătățire a vieții noastre morale, pentru ca să redevenim po-porul omeniei, așa cum am fost pe tot parcursul istoriei noastre. Este momentul să ne mai reamîn-tim nu numai de sfinții noștri din calendar, ci și de cei netrecuți în calendar, încă, de-un Horea, de-un Brîncoveanu, de-un Bălcescu, de-un Cârțan și atîția alții, care au pus mai presus de orice dra-gostea lor de neam și de Legea noastră străbună. „Deșteaptă-te cel ce dormi — ne trezește tot Sf. Apostol Pavel — și te scoală din morți și te va lumina Hristos” (Ef. 5, 14). Și tot el ne atenționează: „Voi sînteți fii ai luminii și fii ai zilei, nu sîntem ai nopții, nici ai întinericului. Drept aceea să nu dormim ca ceilalți, ci să privighem și să fim treji” (I Tes. 5, 5—6).

Al doilea motiv pentru care l-am adus în atenție pe *Fericitul Augustin* este acela că traiectoria vieții lui pînă la convertire se aseamănă foarte mult cu a multora dintre noi, cu a multor tineri de astăzi, care se lasă prea mult și prea ușor antrenai în plăcerile cărni, tineri care trebuie ajutați să guste și din bucuriile spiritului și a-și găsi astfel busola dreaptă a vieții lor.

Este momentul ca pe lingă rugăciune, asemenea *Fericitei Monica*, să declanșăm o susținută lucrare, prin Biserica, prin școală, prin presă și prin alte mijloace de educare în spiritul valorilor morale tradiționale ale poporului nostru, de trezire generală și angajare „pe cărarea vieții care duce în sus”, Fer. Augustin, și alți mulți ca el, dovedindu-ne că se poate trece de la rău spre bine, de la păcat la virtute. Să-l ascultăm pe Fer. Augustin spovedin-du-se: „Mărturisirile păcatelor mele trecute, pe care, Doamne, mi le-am iertat și acoperit, ca să mă găsesec pe mine în Tine, schimbînd sufletul meu prin credința și taina Ta atunci cînd sînt citite și ascultate trezesc inima ca să nu doarm în deznădejde...” Și: „Cui istorisesc eu acestea? Nu Ție, Dumnezeu meu, ci în fața Ta mă adresez neamu-lui meu, neamului omenesc... Și de ce aceasta? Pentru ca, desigur, eu și oricine citește acestea, să cugetăm din ce abis trebuie să strigăm către Tine. Căci ce este mai aproape de urechile Tale, decît o inimă mărturisitoare și o viață în armonie cu credința”.

Iată deci că *Fericitul Augustin*, care și el a cunoscut din plin „chipul veacului acesteia” (Rom. 2, 2), ne vorbește atît de potrivit despre bucuriile negrăite ale trăirii în Dumnezeu, ale vieții în armonie cu credința, chemîndu-ne și pe noi să-i urmăm pilda, spre a ne învrednici să întrezărim și să gustăm și noi cît de cît din stările lăuntrice la care a ajuns el, stări „unde — după spusa lui — strălucește o lumină pe care n-o cuprinde nici un loc, în care răsună o melodie pe care n-o răpește timpul, unde se gustă o hrană pe care nici o lă-comie n-o împuținează”.

Pr. Gh. Papuc

„STAREA VREMI” NOASTRE DUPĂ PATERIC

(Avva Pamvo 15)

Numai cine nu vrea să vadă, nu constată faptul că din punct de vedere moral omenirea traversează un deșert cauzat nicidecum de un dezechilibru ecologic, ci de unul spiritual; un deșert sau un pustiu fără alte oaze cu finici, fără o altă apă izvorită din stîncă și o altă mană coborîtă din cer, decît Biserica lui Hristos cea „uma, sfințită, sobornicească și apostolească”, harul Sfințitor Taine și „merindea” Sfințitei Euharistii.

Din nefericire, spre acestea nu aplegăm „din tot sufletul și din tot cugetul”, „cu frică de Dum-nezeu, cu credință și cu dragoste” decît o minoritate, totdeauna „turma mică” (Lc. 12, 32).

Dacă sîntem realiști, nu putem să nu observăm că ducem lipsă de adevărați și autentici „pur-tători de cuvînt” ai Cuvîntului lui Dumnezeu care „drept învăță cuvîntul adevărului”: sfinții, profeții și oamenii harismatici. Cine spunea oare că „nu e nici un rău mai mare decît acela de a nu fi sfinți”?

Ei au fost în veacurile trecute, mai ales în epoca de aur a Sfin-ților Părinți, „trîmbița lui Dum-nezeu și glasul Arhanghelului” care au sunat și au vestit gene-rațiilor lor o trezire spirituală din amorțea, apatia și chiar linceala care de fiecare dată cuprinde marea masă a creștinilor „de dumnică”, adică a noas-tră a tuturor celor ce sîntem de cele mai multe ori „aramă sună-toare și chimval zăngănitor” în comparație cu ei.

Ei au fost „stilpi de foc” ai Duhului Sfinț și ai Bisericii, stil-pi de „înaltă tensiune” spirituală. (Am avut și noi românii ortodocși în vremea noastră, pînă de curcînd în Cuviosul Ioan Iacob, pe Părintele Arsenie de la Sim-

băta și Prisolop, sau pe Părintele Paisie de la Sihla...)

Noi ceilalți, prea adesea nu sîntem decît „stilpi de sare” ca și femeia lui Lot, deoarece prea arareori avem „ochii pironiți spre cer” (Fac. 1, 10) sau privirea ațînțită la Iisus, „Începătorul și Pli-nitorul credinței” (Evr. 12, 2).

Este clar că atunci cînd numărul acestor „stilpi de foc” — poate neștiuți de nimeni, nici de ei înșiși, ci numai de Dum-nezeu, ca și cei 7000 de pe vremea Sfințului Ilie — conform pogo-rămintului divin, nu atinge nici cifra zece, atunci aproape va fi pieirea Sodomei și Gomorei lum-ii noastre de azi.

Fiind într-o astfel de situație, sîntem nevoiți să apelăm la „gla-surile celor ce ne strigă în pus-tiu”, adică la Părinții Pustului sau ai Patericului. Prin ei s-a împlinit odinioară cuvîntul Scri-pturii: „Inflorit-a pustia ca și cri-nul”, iar astăzi, tot ei, împreună cu alții, ne sînt „norul de mar-tori” care ne călăuzește ziua și „stilpul de foc” care ne poate călăuzi noaptea, spre Țara fă-găduinței de peste veac.

Iată deci, ce diagnostic necru-țător ne pune nouă și vremuri-lor noastre, Avva Pamvo (sec. IV—V), unul din cei mai mari mistici ai Patericului, despre care bătrîna carte călugărească spune că trei ani a petrecut rugîndu-se lui Dumnezeu zicînd: „Să nu mă slăvești pe pămînt! Și atît de mult l-ai slăvit pe el Dum-nezeu, încît nu putea cineva să se uite la fața lui, de slava care o avea, pentru că strălucia ca fulgerul și era ca un împărat șezînd pe tronul său. De aceeași lucrare era și Avva Siluan și Avva Sisoe” (Pateric, Avva Pamvo 1 și 2).

Astfel, într-un dialog sau con-

vorbire duhovnicească cu ucenicul său, Avva Pamvo îi spune a-cestuia vorbind despre „vremu-rile de apoi”:

„Într-acest fel de vreme se v-răci dragostea la mulți (din pri-cina înmulțirii fărădelegilor, dra-gostea celor mai mulți se v-răci”, Mt. 24, 12) și va fi nece-su puțin:

— *Năpădirile păgînilor și por-nirile noroadelor* („un neam s va ridica împotriva altui near și o împărăție împotriva altei împărății”, Mt. 24, 7).

— *Neastîmpărare a împăraților* (a președinților sau a regilo-rilor);

— *Desfătarea preoților;*

— *Lenevirea călugărilor;*

— *Vor fi egumeni nebăgîn-seamă de mintuirea lor și tur-mei, ostrîndiți toți și silitori l-mese (oficiale? n.n.) și gilcevitori leneși la rugăciuni și la cleveții ostrîndici...*

— *Iar episcopii în zilele acele-vor fi sfîindu-se de fețele celo-paternici* (unde este Sf. Vasil cel Mare să înfrunte prin cură-țelul său pe orice „Modestus” a-zilelor noastre care a pretins — și poate că încă pretinde — di- partea Bisericii să dea Cezarului și din cele ce se cuvîin numai lui Dumnezeu? n.n.) *juducînd jude-căți cu daruri (simonia)...*

— *Va intra încă și în noro (popor) necredință, desfrînar (pornografia cu tot cortegiul ei uricune, vrajbă (dezbinări socia-le, politice, interetnice), zavistii, întăritări, furtașaguri și beție... (Avva Pamvo 14, Pateric p. 196—197).*

Poate îndrăzni cineva să-l cor-trazică pe Avva Pamvo spunîr-du-i că s-a înșelat? Cred că nu. Ierom. Daniil Stoenesc

Cateheză la Sfînta Taină a Pocăinței

(Urmare din pag. 1-a)

Putem intui aceste două faze din pilda fiului risipitor, care după ce „și-a venit în sine”, după ce s-a căit de situația în care l-a dus păcatul, luînd hotărîrea ridi-cării, va mărturisi cu zdrobire de inimă: „Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu sînt vrednic să mă numesc fiul tău...” La fel și Zaheu, după ce se căiește de păcatele sale, mărturisindu-le Mîntuitorului, ia hotărîrea de a se îndrepta... A treia fază este cea a dezlegării primite în urma căinței și mărturisirii tuturor pă-catelor. Iar cea de a patra fază este canonul, sau epitimia dată de preotul duhovnic cu scopul de a ajuta pe cel ce a luat ho-tărîrea îndreptării, să împlinească acest lucru, prin anumite ex-erciții duhovnicești. Canonul este astfel asemenea unui leac ajutorat. Epitimia (sau canonul) constă din rugăciuni, posturi, acte de binefacere, etc.

Din cele de mai sus putem stabili că săvîrșitorul Tainei este episcopul sau preotul duhovnic, ca successor direcți și autorizați ai Sfinților Apostoli.

Primitorul este orice credin-cios al Bisericii care simțîndu-și conștiința împovărată simte ne-voia dobîndirii iertării din par-tea lui Dumnezeu și a eliberării din păcat. — De aceea, cel ce se apropie de această Taină trebuie să îndeplinească și anumite con-

diții. Să se căiască în mod sincer de păcatele săvîrșite, să ia hotărîrea de a se îndrepta, și să se vadă în viața lui duhovnicească această îndreptare, să-și mărturisească toate păcatele, știut fiind că păcatele nemărturisite nu sînt iertate, fiindcă numai prin mărturisirea lor te curățești, sau te eliberezi de ele. De fapt, aceasta este și o problemă de restabilire a dreptății în fața lui Dumnezeu. Adică, așa cum nu fi-a fost greu sau rușine să să-vîrșești păcatul, tot astfel nu trebuie să-ți fie greu să-l mărturisești... În sfîrșit, să înde-plinească epitimia sau canonul primit din partea preotului du-hovnic.

Partea văzută a Tainei Pocăin-ței este însăși mărturisirea păca-telor. La început această mărturisire era publică, în fața în-tregii obști a credincioșilor, apoi a devenit particulară, în scaunul spovedaniei, sub epîtrahilul preotului, la icoana Mîntuitoru-lui și în prezența Lui nevăzută, care ascultînd mărturisirea păca-telor, acordă prin cuvintele preo-tului dezlegarea. — Partea vă-zută a Tainei este și pronunțarea dezlegării de păcate pe care o face preotul în urma mărturisiri-penitentului: „Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos cu darul și cu îndurările iubirii Sale de oameni să te ierte pe tine fiule (N) și să-ți lase toate păcatele. Și eu nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfințu-lui Duh. Amin” —

Efectele Tainei Pocăinței sînt: iertarea acordată și primirea împăcării cu Dumnezeu și cu se-meniile, redobîndirea harului divin mîntuitor, a păcii și liniștei du-hovnicești.

Sînt unii creștini, de nuanță neoprotestantă, care, deși le place să se numească „pocăinți”, nu acceptă totuși Taina Pocăin-ței. Ei spun că mărturisirea tre-buie făcută direct lui Dumnezeu, așa cum a făcut psalmistul (Psalmul 50, 3—5; 32, 5), fiindcă nu-mai Dumnezeu poate ierta pă-catele. Mărturisirea făcută însă direct lui Dumnezeu în Vechiul Testament nu se referă la Taina Pocăinței, fiindcă aceasta a fost lăsată de către Mîntuitorul. În Legea Veche nici nu exista. Cît despre iertarea păcatelor, în-tr-adevăr numai Dumnezeu iartă păcatele. Preotul este doar un mijlocitor care administrează darul de a lega și dezlega, cu care Mîntuitorul i-a împuternicit pe Apostoli, iar aceștia la rînd-ul lor, l-a lăsat episcopilor și preoților, ca unii care sînt con-tinuatorii activității lor. Pe drept putea spune Sfințitul Ioan Gură de Aur în acest sens: „Cîte fac preoții jos, le întărește Hristos sus, și judecata robilor o con-firmă Stăpînului”.

IV. Recapitularea-Aprecierea

Cine a instituit și aplicat per-tru prima dată Taina Pocăinței (Mîntuitorul nostru Iisus Hris-tos). Cine a dat puterea Aposto-lilor de a lega și dezlega păca-tele oamenilor? (Tot Mîntuitorul. Exista înaintea venirii Mîntu-itorului Sfînta Taină a Pocăin-ței? (Nu exista). Dar ce era po-căința? (Era o virtute, sau o pu-tere a sufletului determinată de regretul față de păcatul săvîrșit sau de vinovăția care apasă cor-știința). Ce oferă în mod speci-fic Taina Pocăinței? (Oferă har dezlegării de păcate și al împă-cării cu Dumnezeu și cu seme-niile). De ce Taina Pocăinței e-mai numește și Mărturisire (Fiindcă dezlegarea păcatelor, să-iertarea vine în urma mărtur-sirii lor. De aceea, mărturisire-trebuie precedată de căință, ur-mată de hotărîrea de a nu m-greși). Cine ne ajută să ne în-dreptăm viața duhovnicească (Epitimia sau canonul) Preoții vîind și ei păcate, pot acorda a-tora dezlegarea de păcate? (De-legarea de păcate o acordă Dum-nezeu, preoții fiind mijlocitori autorizați pentru dobîndirea ie-tării păcatelor).

V. Asocierea

Fiind așezată de Biserica în-întea Sfințitei Cuminecături, Ta-ina Pocăinței, oferindu-ne har iertării de păcate, crează posibi-litatea împărtășirii cu vrednic cu Trupul și Sângele Domnului după îndemnul Apostolului: „Să se cerceteze omul pe sine și să se mîninge din pîine și să se be-din pahar, căci cel ce mîninge și bea cu nevrednicie, își mî-nîncă și își bea osîndă, nesocotînd Trupul Domnului” (I Co-rintenți 11, 25—29).

VI. Generalizarea

Taina Pocăinței este cea Sfin-tă Taină care prin mărturisire-păcatelor în fața preotului du-hovnic, primim din partea Mî-ntuitorului harul iertării păcate-lor și puterea de a renaște la viața spirituală.

VII. Aplicarea

Din cele tratate vedem că Taina Pocăinței trebuie să se facă în mod special în perioada de pocăință, ducîndu-r cu gîndul la Patimile Domnului care ni se oferă de fiecare dată ca preț de răscurpărare și d-iertare a păcatelor.

BUNAVESTIRE

(Urmare din pag. 1-a)

(Fac. 22, 18). Isac, fiul lui Avraam, acceptă să fie jertfit și devine astfel simbol al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos care s-a adus pe Sine jertfă pe altarul crucii. Suportînd, cu blîndețe, mari dureri sufletești, Iacov, fiul lui Isac, se învrednicește să vadă în vis o scară sprijinită pe pămînt, iar cu vîrfurile atîngînd cerul și care preînchipuie pe Sf. Fecioară. Prin ea s-a făcut legătura între cer și pămînt, între Dumnezeu și om (Fac. 28, 17).

Ascultarea l-a înălțat pe Iosif, fiul lui Iacov, și l-a făcut mare în țara Egiptului. Pe profetul Moise l-a ridicat la cîinstea de conducător și legiuitor al poporului Israel (Ieșire 4, 10), iar pe psalmistul David l-a arătat „după inima lui Dumnezeu”. Ioachim și Ana, din neamul regesc al lui David, dobîndesc pe cea mai aleasă podoabă a Cerului și a pămîntului: Sf. Fecioară Maria. Ea este chipul unei noi umanități. În această apreciere Sf. Părinți o compară cu Eva. „După cum Eva, prin neascultare, a luat parte la căderea și moartea lui Adam, tot așa Maria, prin ascultare, a participat la mîntuirea lui Adam și a urmașilor lui” (Sf. Maxim Mărturisitorul).

3. Întreaga viață a Maicii Domnului e drum de ascultare, de ne-prihănire desăvîrșită în smerenie. Datorită acestor virtuți ea a prim-it ceea ce n-a îndrăznit nici măcar să gîndească. După un dialog delicat, dar deschis, cu Arhanghelul, ea își dă consimțămîntul spre actualizarea planului divin pentru mîntuirea omului: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău!” Sf. Ioan Damaschin zice că „îndată ce Sf. Fecioară și-a dat consimțămîntul, Duhul Sfinț a venit asupra ei. Ea a devenit astfel sanctuarul Duhului Sfinț pentru a primi divinitatea cuvîntului spre a se întrupa din trupul ei”. Al doilea Adam, Fiul Cel născut din veji din Tatăl, Răscumpărătorul Iisus Hristos anunțat de profeți sub nume impunătoare, are, așadar, Mamă pe o fiică a primului Adam. Ea întoarce neascultarea dinții aducătoare de moarte, într-o ascultare spre viață și marea cîinste de a ne înrudi, fiecare, cu Dumnezeu.

Sf. Grigorie de Nazianz comentînd răspunsul *Fecioarei*, „Fie mie!”, observă că și zidirea lumii a început tot prin cuvîntul „Fie!”... În vreme ce însă prin cel de la începutul creației s-a zidit lumea văzută și nevăzută, prin cel rostit de Maica Domnului a început mîntuirea care va dura și după ce va dispărea lumea materială. Ast-fel că Bunavestire nu se învechește niciodată. Ea antrenează veșni-

cia în timpul acestei vieți și ridică destinul omului într-o dăinuire fericită menită să continue și în Cer. Mîntuirea este, deci, un etern bun spiritual pe care îl primim atît prin fapta iubirii nemărginite a lui Dumnezeu, cît și prin răspunsul omului la iubirea Lui. Contribuția întregii umanități la dobîndirea acestui bun este cuprinsă tocmai în răspunsul ascultător, izvorit din smerenia Maicii Precurate. „Prin minunea smereniei, ea, i-a arătat pe oameni vrednicie de unie-ra cu Dumnezeu și pămîntul potrivit de petrecerea lui Dumnezeu pe el” (N. Cabasila).

4. În Biserica sîntem chemați, ajutați și întăriți să repetăm și noi starea de smerenie și ascultare a Maicii precurate. Căci, pentru mîntuire, nu e de ajuns să credem în Iisus și jertfa Lui de pe cruce. În lumina Bunevestirii mai este nevoie și de primirea harului Du-hului Sfinț și Sfințitei Taine, de colaborarea noastră cu Dumnezeu prin nădejde, dragoste, răbdare, dreptate, curăție și alte virtuți, fără de care nu există adevărată viață creștinească. Iar Maica Dom-nului, prin pilda și rugăciunea ei neobosită către „Fiul Ascul-tării”, susține în lume practicarea minunatelor virtuți. Știîndu-ne cuprinși în Cel zămislit în pîntecele Fecioarei de la Duhul Sfinț și puterea Celui Preaînalt (Luca 1, 35), ne este ușor să-i iubim și pe semenii, frați în Hristos. Numele Maicii Domnului ne conduce, ast-fel, direct la dragostea de Dumnezeu, la ascultarea de El și la iu-birea pentru aproapele nostru. Ea rămîne, pentru creștinii de pre-tutîndeni și din toate veacurile, ideal spre înaprerea simțirii și iubirii lui Hristos în sufletele noastre.

5. Bucurîndu-ne, deci, de vestea cea bună a mîntuirii, reținem și ne însușim pilda ascultării de Dumnezeu a Maicii Domnului. Să ur-măm pilda ei ascultînd de Sfînta noastră Biserica și de slujitorii ei. Să nu uităm că Biserica este locul unde prinde viață învătura Mîntuitorului. Ea reprezintă mediul în care ne pregătăm, prin sfin-tele ei rînduiele, pentru desăvîrșirea vieții și dobîndirea mîntuirii. În fața altarului străbun, ori de cite ori pomenim numele Precu-ratei, să ne aducem aminte că ascultarea de Dumnezeu întru adîncă smerenie stă la baza vieții creștinești.

Te rugăm, Maică Preasfîntă, să ne ajuți prin mijlocirile tale să împlinim voia Fiului tău, Iisus Hristos, Domnul nostru. Să fie și nouă după voia Lui care mîntuire este. Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Maicii Tale și ale tuturor sfințitorilor Tăi, mîntuiește-ne pe noi. Amin.

Părintele profesor dr. Teodor Bodogae

— la a optzecea aniversare —

În 10 martie anul acesta, înțeleptul și neobositul ascăl de Teologie pr. prof. dr. Teodor Bodogae a împlinit opt decenii de viață. Întrucât atât „Enciclopedia istoriografiei românești” (București 1978, p. 63), cât și volumul redactat de pr. prof. M. Păcurariu (*Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu*, Sibiu 1987, p. 334—336), ca și „Bibliografia istorică a României” (vol. I—VII, București 1970—'90, *passim*), în egală măsură revistele de profil de peste hotare, prezintă aproape exhaustiv opera Sfinției Sale (unele oferind și detalii biografice precum primele două cărți specificate mai sus), în medalionul de față mă voi opri numai asupra unor aspecte mai semnificative din creația celui ce împlinse de 45 de ani a fost în serviciul instituției strămoșești, din care 20 la Institutul teologic sibian.

Înarmat cu o serioasă pregătire de specialitate și lingvistică (Atena, Belgrad, Berlin și Tübingen), încă din tinerețe pr. prof. Bodogae va publica studii, cărți, articole și note de un deosebit interes, trăgându-și prețuirea multora, inclusiv a specialiștilor de marcă precum prof. P. Lemerle de la Paris (de la care însăși modesta mea persoană deține câteva scrisori). Despre disertația sa de doctorat (*Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfinul Munte Athos*, Sibiu 1940, LII+354 pag.), dl. prof. Alexandru Elian spunea că „folosește întreaga bibliografie până la această dată” (anul imprimării). Preocupările Prea Cucerniciei Sale de-a lungul timpului s-au diversificat. Să ne fie îngăduit a jona aici direcțiile principale ale scrisurii pr. prof. T. Bodogae; evident e vorba de o selecție metodologică, deoarece există interferențe explicabile, fișesti, între domeniile de cercetare (mai ales adiaente).

Între de toate se distinge, la venerabilul nostru ascăl sârbătorit, pasiunea vie pentru trecutul Bisericii străbune, Sfinția Sa studiind cu competență parte: patronajul românesc la Sfetagora, în teza de doctorat deja amintită și în alte comunicări (*Die tumanen und die Klöster vom Berge Athos, Kirchliche Blätter*, Sibiu 9/1981, p. 7), fie legăturile românilor cu sîrbii (*Aus dem Briefwechsel Savanas mit Vuk Karadzic*, „Revue des Etudes Sud-est europ.”, 4/1966, p. 593—601; *Un capitol din istoria relațiilor culturale sîrbo-române. Acte inedite din corespondența lui Șaguna*, „Mitropolia Ardealului”, 7—3/1970, p. 525—556 ș.a.) sau raporturile cu rușii (*Un capitol din relațiile româno-ruse: Mitropolitul Petru Movilă*, „Revista Teologică”, 10/1946, p. 403—419), după aceea însuși contextul în care s-a întrunit sinodul ieșean din 1642 (*Din istoria Bisericii Ortodoxe de acum 300 de ani. Sinodul de la Iași*, Sibiu 1943, IV+153 p.). Scriind și despre cunoștințele teologice ale preoților noștri de acum 200 de ani. *Semnificația unui manuscris din 1765* (Sibiu 1944, 70 pag.) ori prezentând *Mănăstirea Hodoș-Bodrog* (colab., Arad 1980). În același cadru se înscrie portretizarea unor mari figuri din viața Bisericii: *Mitropolitul Varlaam ca teolog* („Mitrop. Moldovei și Sucevei”, 10—12/1957, p. 75—79). *Personalitatea mitropolitului Antim Ivișanu* („Mitrop. Banatului” 7—9/1966, p. 467—482). *100 de ani de la moartea Sf. Sava Brancovici-Brinoveanu* („Mitrop. Ardealului”, 5—6/1983, p. 369—372 etc.). La acestea se adaugă interesul pentru ginirea cantemiriană: *Dimitrie Cantemir*. „*Loca obcura*”. *Traducere și comentarii* („Biserica Ort. Rom.” 9—10/1973, p. 1063—1111, recenzie de K. Zach în „Sudost-Forschungen, XXXIV, 1975, p. 393), și relevarea unor momente din zbuciumata istorie a neamului (*Citeva documente în legătură cu frământările sociale la românii ardeleni în vara anului 1848*, în „Omagiu lui Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului”, Sibiu 1956, p. 281—292; *Cucerirea independenței de stat a României în 1877, reflectată în presa germană din Transilvania*, „Bis. Ort. Rom.” 5—6/1977, p. 490—96 ș.a.), evenimentele în care prezența Bisericii s-a făcut simțită, căci — după expresia marelui polihistor N. Iorga — Ortodoxia a constituit una din formele de apărare a ființei naționale în fața dominațiilor străine.

În grupa a doua — teme privind istoria bisericească generală, literatura patristică și post-patristică, implicit Bizantinologia — pot fi cuprinse lucrări de profunzime, de o largă solicitare în acești timp; menționăm întâi manualul universitar „Istoria bisericească universală”, vol. I (anii 1—1054, coautor, ed. III, București 1987). Volumul II — predat de acum 12 ani — ar trebui tipărit cit mai curind, fiind așteptat în primul rând de studenți. De asemenea manualul de Bizantinistică pentru Institutele teologice n-a văzut până în prezent lumina tiparului. I s-au imprimat însă, pe parcurs, articole importante ca: *Strădanile Sf. Vasile cel Mare pentru unitatea Bisericii*, „Mitrop. Banat.”, 11—12/1963, p. 494—506; *O epistolă a patriarhului Fotie și semnificația ei*, *ibidem*, 10—12/1982, p. 613—623. Aduag aici și frumoasa prefață la propria-mi teză de doctorat.

Iar în al treilea rând — *last, but not least* — trebuie subliniate valoroasele tălmăciri: *Sf. Grigorie de Nyssa. Viața fericitei Macrina* (Sibiu 1947, 67 p.), câteva volume de *Scrieri alese* din Origen (parțial în colaborare; la partea I, de pildă, București 1981, studiul introductiv și notele aparțin pr. prof. Bodogae), Eusebiu de Cezarea, *Scrieri* (partea I), *Istoria bisericească și Martirii din Palestina* (București 1987, 451 p.). Dar să nu uităm faptul că este promisă reeditarea (a treia oară!) a scrierilor lui Nicolae Cabasila (*Tilcuirea Sf. Liturghii și Despre viața în Hristos*).

Afară de un tom din operele Sf. Ambrozie și două volume din Sf. Grigorie de Nyssa (la care partea unor colaboratori externi nu se ridică la mai mult de 1/4), se mai adaugă recent — de astă dată în procent de 50% în conlucrare cu regretatul pr. prof. D. Fecioru — încă o tilcuire: Ioan Moshu, *Limonariul*. La fel mai are tradusă „Viața Sf. Ioan cel Milostiv”.

Aceste traduceri, comentarii erudite, împreună cu studiile propriu-zise — bazele cele mai multe pe date de arhivă —, recenzile, minunatele predici, într-un cuvânt activitatea îndelungată, rodnică și dezinteresată, atât în ogorul Domnului (preoție) cât și în sfera didactică (profesorat) a format neîndoios „mingierea unei întregi vieți”. De aceea, cu prilejul acestui popas sărbătoresc rugăm pe Cel ce are în stăpînire vremile și oamenii să dăruiască bunului nostru Profesor alese satisfacții duhovnicești, noi puteri spre a ne oferi și alte prețioase lucrări, fie din Sf. Părinți față de care a manifestat mereu o nedezmințită devoțiune, fie din „cronica” Bisericii și a pămîntului acestuia de care s-a simțit totdeauna legat în chip sincer, slujind cu dragoste și pe Dumnezeu și pe semenii. Primiți, așadar, P.C. părinte profesor, din partea noastră — ucenici sau admiratori — modestul nostru prinos de recunoștință. Mulți și pașnici ani de la Domnul!

Prof. dr. Vasile Muntean

Ușurat de ostenele sale, întru nădejdea învierii...

Mănăstirea Hodoș-Bodrog, una din cele mai vechi în țară, — veritabil bastion al Ortodoxiei și piatră de hotar în partea de vest a țării, al cărui înepuș se pierde în negura vremii — prima atesare documentară fiind din anul 1177 — și obștea ceaștea, și-a pierdut cîrmuitorul spiritual, pe Cuv. părinte stareț, arhimandritul Timotei Iftimie.

Născut la 5 octombrie 1917 în satul Cucuieți, a-arținător comunei Solonț din județul Bacău, al oilea din cei unsprezece fii ai lui Vasile și Ileana, redincioși evlavioși, a primit la botez numele Draconir. Un frate al său, monahul Melchisedec, își oarme somnul de veci în cimitirul acestei mănăstiri.

La numai 16 ani intră în obștea mănăstirii Secu-Neamț. Urmează apoi Seminarul monahal de la Cernica. Primește „chipul îngeresc” (călugăria) la Mănăstirea Polovragi (Oltenia). Se înscrie la Teologie ale cărei cursuri le frecventează vreme de numai trei ani pentru că datorită izbucnirii celui de-al doilea război mondial, este trimis la Școala de ofiieri din Sibiu, iar, apoi, pe front, în linia întâi, la anul din cele mai fierbinți puncte de bătălie, Oarba de Mureș, comandant de pluton, de unde în urma anirii și internării sale în spital, este trecut în rezervă. Își încheie cursurile universitare, iar în 1952 este declarat licențiat în Teologie, la Institutul teologic din Sibiu. În 1946 slujește ca diacon la Mănăstirea Săraça, în Banat, unde concomitent era învățător la Șemlacul Mic și Butin. Legea prin care Școala a fost despărțită de Biserică i-a sfișiat sufletul; între cele două instituții, a ales Biserica cuoscind că misia ei este și de învăț. O vreme, funcționează la Mănăstirea „Izvorul Miron”, de unde este promovat profesor-spiritual la Seminarul teologic din Caransebeș (1957—1965). Începînd cu luna aprilie 1965, la chemarea episcopului de atunci al Aradului, a P.F. patriarh Teoctist, se stabilește la Mănăstirea Hodoș-Bodrog, pe care o reditoreaște spiritual și material. S-a dovedit un bun administrator. Au fost refăcute: biserica, turnul clopotniței, chiliile, construite noi anexe. Ani în șir a fost exarhul mănăstirilor.

Datorită unei boli, anul trecut, în 17 august a fost internat la Spitalul municipal Arad, în mai multe rânduri. „Zilele omului fiind numărate”, rășignit în suferință, în după masa zilei de 21 februarie a.c., conștient de ceea ce urma, a solicitat să i se aprindă luminarea. A adăugat: „mai sînt 20 de minute”. Atît numai. Cu chipul în lumină, în murmurul de rugăciuni al fraților obștii și-a dat duhul.

Pentru meritele sale pe plan pastoral-misionar și

gospodăresc, vrednicul de pomenire patriarhul Justinian i-a acordat rangul de arhimandrit și „crucea patriarhală”.

După ce în dimineața zilei de 24 februarie (Duminica Ortodoxiei), s-a oficiat Sf. Liturghie arhierescă sub protia P.S. episcop Emilian Arădeanul, cu un cuvînt de mingiere, imediat, în incinta mănăstirii, s-a oficiat slujba înmormîntării fiind prohodit de un impresionant sobor de ieromonahi și preoți de mir, avînd în frunte pe P.S. episcop dr. Timotei Seviicu și P.S. Emilian Arădeanul, cu participarea soborului de monahi și a corului bisericii din Felnac. Titularul eparhiei, ca unul căruia i-a fost părinte duhovnicesc, ingenuunchind sub manta acestuia, a roștit un mișcător panegiric despre chipul morții pentru lume a călugărilor, cit și despre calitățile sale sufletești (răbdare, rugăciunile și sfaturile pentru cei care-l cercetau, uind cu lacrimile lor străvechile lespezi) ale răposatului.

În numele foștilor elevi de la Seminarul teologic din Caransebeș a vorbit P.C. părinte Emil Roman — vicar ad-tiv. Personalitatea vrednicului întru pomenire a fost evocată și de către P. Cuv. Daniil-Nacu Stoensescu, preot slujitor la Mănăstirea Prislop, județul Hunedoara. Din partea Asociației veteranilor de război, filiala Arad, a fost evidențiată autenticitatea patriotismului soldatului de odinioară, care urma să primească brevetul de sublocotenent în rezervă. Viața și activitatea defunctului a fost creionată de către protos. Nestor Iovan — conducătorul mănăstirii. Ca o neștearsă amintire a activității desfășurate în părțile Banatului, cit și a relațiilor dintre cele două eparhii, I.P.S. Părinte dr. Nicolae Corneanu — Mitropolitul Banatului a fost reprezentat printr-o delegație condusă de P. On. părinte Vasile Sechereș — inspector eparhial.

În sunet de toacă și-n dangăt duos de clopote, trupul neînsușit al defunctului stareț, urmat de întristată familie — în rugăciuni și lacrimi ale mamei sale care la 97 ani suferă durerea acasă —, monahi și monahii de la diferite mănăstiri (Gai, Prislop, Fereedu, Timișeni, Vasiova, Nicula...), a unui mare număr de credincioși și preoți, după rînduța înconjurare a bisericii, a fost depus în groșnița ierarhilor arădeni, pentru văditele-i merite, alături de un alt stareț de excepție, Augustin Hamzea (1901—1916).

Ca unul care a ostentat în ogorul Bisericii, cu ațta rîvnă și a dovedit multă dragoste pentru chipul lui Dumnezeu, reflectat în semeni, avem nădejdea să fie răsplătit după cuvîntul psalmistului: „Întru pomenire veșnică va fi dreptul”.

Pr. Z. Gh. Iova

INFORMAȚII

— Cu binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, la Sibiu a apărut o nouă ediție a Cărții de rugăciuni, ediție bogată, care, pe lângă rugăciunile îndătinute pe care orice fiu al Bisericii noastre este bine să le rostescă în cursul unei zile, cuprinde Sf. Liturghie cu explicația unor momente mai deosebite, o seamă de învățături de credință și morală ale Bisericii noastre, Prohodul Domnului și alte rînduiele bisericești folositoare credincioșilor noștri.

— Tot cu binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Antonie și cu un cuvînt înainte al I.P.S. Sale, Centrul mitropolitan din Sibiu a apărut, fiind și epuizată de altfel, cartea: „*Lăsați copiii să vină la mine*”, semnată de P.C. pr. prof. dr. Sebastian Șebu, urmașul adormitului întru Domnul pr. prof. D. Călugăr la catedra de catehetică-omiletică de la Institutul Teologic „Andrei Șaguna” din Sibiu, lucrare — 136 p. bogat ilustrată — care constituie o primă încercare, apreciem izbucită, de a expune pe scurt, pentru copiii și tineret, de toate vîrstele, învățătura de credință și morală a Bisericii, după 42 de ani de cînd învățămîntul religios a fost scos, iar acum reintrodus în școală.

„Din această carte — spune I.P.S. Mitropolit Antonie, adresîndu-se copiilor — veți afla multe despre Dumnezeu-Tatăl, despre Dumnezeu-Fiul și despre Dumnezeu-Duhul Sfînt. Veți afla ce trebuie să faceți ca să rămîneți pururea în dragostea lui Dumnezeu, pentru ca El să vă poarte de grijă și să vă ajute în toate. Să învățați cu sîrguință toate acestea și veți vedea cîtă bucurie și cîte succese vă vor

aduce în toată viața voastră”.

— Joi, 14 martie 1991, la Centrul mitropolitan din Sibiu a avut loc o ședință de lucru a Consiliului eparhial, prezidată de I.P.S. Mitropolit Antonie în cadrul căreia au fost rezolvate o seamă de probleme curente, între care numiri și transferări de preoți, aprobări de devize pentru construcții și reparații de biserici, acordarea de ajutoare diverse etc. Au fost dezbătute de asemenea o seamă de probleme pastorale și economice.

Cu binecuvîntarea P.F. Patriarh Teoctist, P.S. Serafim Făgărășanu a participat între 7—10 martie a.c. la întîlnirea anuală a Co-

mitetului mixt format din reprezentanți ai Conferinței Bisericii Europene (K.E.K.) și ai Consiliului Conferințelor episcopale Europene (C.C.E.E.) care s-a ținut la Geneva (Bossey).

Întîlnirea a avut ca obiectiv examinarea activităților celor două organisme în ultimul an și pregătirea unei întîlniri europene pe tema „Misiune și Evanghelizare în Europa” care se va ține în toamna aceasta în Spania.

S-a prezentat de asemenea un raport cu privire la Islam în Europa și s-a trecut în revistă evoluția ecumenismului în Europa. În cadrul acestui punct P.S. Sa a făcut o prezentare detaliată a situației ecumenice de la noi.

Supplex Libellus Valachorum — 200

(Urmare din pag. 1-a)

Dieta și să fie numiți în funcții publice în proporție cu numărul lor; toți locuitorii țării, fără nici o deosebire, să se bucure de aceleași drepturi și să aibă aceleași datorii față de Stat; și să se acorde românilor dreptul de a se intruni într-o „adunare națională” pentru alegerea liberă a deputaților lor.

Ideile Supplexului au fost combătute de reprezentanții națiunilor privilegiate (Eder și Enghel), care au căutat să subrezească fondul istoric al memoriului.

Punctele revendicative ale acestui memoriu, avînd ca izvor de informație programul reformator schițat cu jumătate de veac mai înainte de Inocențiu Micu Clain, vizau în excludere atîngerea țelurilor pe căi legale, reformiste.

Supplexul a fost înaintat împăratului Leopold II în martie 1791 de Episcopul Gherasim Adamovici de la Sibiu și Ioan Bob de la Blaj. Împăratul îl trimite, în mai, Dietei din Cluj, care l-a primit „cu indignare” și „tulburare”. Încredințat spre studiu, Curtea din Viena l-a remis unei comisii, care l-a respins.

Deși fără rezultatul acordat, Supplexul a marcat o etapă însemnată a luptei de emancipare a românilor din Transilvania; a rămas în memoria colectivă a românilor un program revendicativ de referință, el stînd la baza celorlalte programe politico-naționale ce vor însufleți lupta de emancipare a națiunii române din Transilvania, ducînd, în 1918 la Unirea cea Mare.

O frumoasă și laudabilă inițiativă

Introducerea predării religiei în școlile generale gimnaziale de stat a trezit interesul multor elevi de-a participa la aceste ore, fiind receptivi la dorința și strădania cateheților de a-l face cunoscut pe Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh; Creatorul, Mîntuitorul și Sfîntuitorul nostru, precum și învățătura Sa de muncă creatoare, de iubire și armonie între oameni. Această receptivitate s-a manifestat și se manifestă, în mod cu totul deosebit, și la Școala generală nr. 6 din municipiul Medias, unde direcțiunea școlii și cadrele didactice au dat tot sprijinul pentru buna desfășurare a predării religiei în această instituție de învățămînt și cultură medieșană.

O frumoasă și laudabilă inițiativă, pentru cultivarea gustului de frumos și de respectare a tradițiilor noastre iconografice, la elevii acestei școli, a venit din partea d-nei profesoare Pom-

pilia Șoș, care, în orele de lucrări practice, timp de cîteva luni, împreună cu elevii clasei VI, VII și VIII au pictat, pe sticlă, peste 100 buc. icoane, prezentîndu-le într-o expoziție deschisă într-una din clasele acestei școli. Plecînd de la îndemnul creștinesc ca „totdeauna lucrul tău să-l începi cu Dumne-

zeu”, deschiderea acestei expoziții s-a făcut cu o slujbă religioasă, oficiată, la data de 22 februarie 1991, în această școală, de către un sobor de preoți de la Catedrala ortodoxă din Medias, la care au participat cadre didactice, elevi și părinți ai acestora.

Vizitatorii expoziției au transmis sincere felicitări realizatorilor ei.

Pr. Ioan Găban

ASOCIAȚIA CULTURALĂ „CARTE PENTRU ROMÂNII DE PRETUTINDENI” din Baia Mare face un

A P E L

către toți oamenii de literă să contribuie cu donații la completarea fondului de carte de specialitate pentru bibliotecile a două instituții de învățămînt superior: Facultatea de Limba Română din UJGOROD și Facultatea de Limba Română din CERNAUTI. Publicațiile donate pot fi expediate pe adresa: ASOCIAȚIA CULTURALĂ „CARTE PENTRU ROMÂNII DE PRETUTINDENI”, 4800, Baia Mare, str. Victoriei nr. 76, județul Maramureș, telefon 135 83, iar donațiile în bani se pot depune în contul asociației nr. 45.11.09.127 (deschis la Filiala C.E.C. Baia Mare).

Vă mulțumim tuturor.
Text comunicat de Corneliu Oneț, secretarul asociației.

— De orice cuvînt mincinos să te ferești; să nu ucizi pe cel nevinovat și drept, căci eu nu voi ierta pe nelegiuit.

Daruri să nu primești; căci darurile orbesc ochii celor ce văd și strîmbă pricinile cele drepte.

(Ieșire 23, 7—8)

— Cel ce aude aceste cuvinte ale mele și le împlinește pe ele, asemenea este bărbatului înțelept care și-a zidit casa pe piatră și a căzut ploaia și au venit riurile și au suflat vînturile și s-au izbit de casa aceea și ea n-a căzut.

(Matei 7, 24—25)

La înmormîntarea p. prof. onor. OCTAVIAN COCAN din Făgăraș*

Ită-ne la mormîntul tău.

Sîntem noi, cei cu care ai pățimit și ai împărțit amarul și întinericul surghiumului în care ne-au aruncat vrăjmașii adevărului și dreptății o jumătate de veac.

Nădăduiem că tu vei rămîne după noi, ca să ne dai dezlegare în clipa morții cu aceeași adîncă dragoste și evlavie cu care ne urcai la Cer în rugăciunile tainice pe care le făceai în celulă, cu teamă ca paznicii să nu ne tulbure liniștea sacră și pacea solemnă a rugilor.

Dar, Dumnezeu a hotărît altfel, te-a luat în zilele sfînte ale Crăciunului și tu plecai cînd Fiul Omului venea.

Sufletul tău, ascultînd slujba Nașterii, corul îngerilor și în armonia liturgică el bătea la porțile Cerului să-i deschidă, să-l primească.

Iisus-Mîntuitorul te-a întîlnit pe drum, ca odinioară la Emaus, pe ucenicii Lui și te-a luat, pentru că aici pe pămînt ți-ai împlinit destinul de misionar și de om.

Ți-ai iubit cu nobilă pasiune familia și neamul, mai mult decît pe tine însuși, dar mai ales ai iubit pe Dumnezeu și i-ai ascultat poruncile Lui.

Te-ai făcut tuturor toată, și buni și răi, te-ai rugat pentru toți, cei năpăstuiți de boală, de sărăcie, de prigoană, de răutatea orînduirilor și a oa-

menilor, te-ai rugat pentru prieteni, pentru dușmani, pentru neamul tău umilit și trădat, pentru vii și morții și chiar pentru aceia pentru care nu se mai roagă nimeni.

Ai făcut asta determinat de înțelegerea superioară a finalității vieții omului, împlinind virtuțile creștine ale credinței, nădejzii, și dragostei, ceea ce nu poate face decît un om deplin, care se înfrînge pe sine, spre a salva pe alții.

Prin tine, prin rugile tale și prin participarea sinceră și profundă a credincioșilor, Cerul cobora pe pămînt și mîngiaia durerile tuorora.

Întreaga viață ai închinat-o lui Dumnezeu, tăcut și modest pentru salvarea omului și propria-i salvare.

Ne-ai fost prieten, frate și duhovnic, te-ai rugat pentru noi, pentru neamul nostru, pentru Țara pe care ai vrut-o să fie ascultătoare de Dumnezeu.

Azi, la mormîntul tău, îți mulțumim cu recunoștință și implorăm iertare și odihna sufletului tău cald și bun.

Toate pentru Înviere!

Să-ți fie țărîna ușoară!

Virgil Mateiaș

* Adormit întru Domnul în zilele Crăciunului 1990.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Dr. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Pr. Gheorghe Papuc, Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechiel Oancea, tehnoredactor; Arhid. Achim Băcilă, corector.

ABONAMENTUL pe un an: 250 lei.
Cont nr. 45.10.4.09.2 B.C.S.A. — Sibiu
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu